

Regeling van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van [PM], nr. 2022-0000430533 houdende regels met betrekking tot de verstrekking van een specifieke uitkering aan gemeenten ten behoeve van de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen ten behoeve waarvan verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties bestaan in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gelet op artikel 17, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet juncto artikel 4:23, derde lid, onderdeel a, van de Algemene wet bestuursrecht;

Besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:

college: college van burgemeester en wethouders;

energielabel: een energielabel als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van het Besluit energieprestatie gebouwen;

isolatieprogramma: isolatieprogramma als bedoeld in artikel 2, eerste lid;

minister: Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

slecht geïsoleerde woning: woongelegenheden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Woningwet met een energielabelklasse D, E, F, G of een met die labelklassen vergelijkbare energetische staat, waaronder wordt verstaan een gebouw waarin ten minste twee van de volgende bouwdelen niet of slecht geïsoleerd zijn:

- a. de vloer;
- b. de gevel, waaronder de spouwmuur;
- c. het dak, de zolder of de vliering;
- d. de ramen in de woonkamer; of
- e. de ramen in overige kamers;

gemengde vereniging: vereniging van eigenaars, woonvereniging of wooncoöperatie ten behoeve van gebouwen waarin zich ten minste één woning van een eigenaar-bewoner bevindt;

vereniging van eigenaars: vereniging van de eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;

woning: woongelegenheden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Woningwet, waaronder tevens wordt begrepen een appartement, en als zodanig bewoond is geweest alvorens een renovatie plaatsvindt en in de basisregistratie als bedoeld in artikel 2 van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen met een woonfunctie is geregistreerd;

wooncoöperatie: wooncoöperatie als bedoeld in artikel 18a van de Woningwet;

woonvereniging: vereniging die eigenaar is van één of meer gebouwen en waarvan de leden het recht hebben om in een bepaalde woning die onderdeel uitmaakt van dat gebouw of die gebouwen te wonen.

2. Onder *eigenaar-bewoner* wordt in deze regeling verstaan een natuurlijke persoon die:

- a. een woning in eigendom heeft waarin hij zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben;
- b. gerechtigde is van een bestaand appartementsrecht en in het desbetreffende appartement zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van dat appartement zal hebben;
- c. zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben in een woning van een wooncoöperatie en in verband daarmee lid is van die wooncoöperatie; of
- d. op basis van zijn lidmaatschap van een woonvereniging het recht heeft om in een woning te wonen en daarin zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben;

3. Onder *appartement* wordt in deze regeling verstaan:

- a. aandeel in een gebouw waarvoor een vereniging van eigenaars is opgericht, omvattende de bevoegdheid tot het uitsluitend gebruik van een woning;
- b. woning in een gebouw, waarvoor een wooncoöperatie is opgericht; of
- c. woning in een gebouw van een woonvereniging.

Artikel 2. Specifieke uitkering

1. De minister kan op aanvraag van een college een specifieke uitkering verstrekken aan de gemeente voor een isolatieprogramma dat gericht is op het nemen van energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen, in met name slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en slecht geïsoleerde woningen waarvoor een gemengde vereniging bestaat, door middel van:

- a. het uitvoeren of laten uitvoeren of het subsidiëren van het uitvoeren of het laten uitvoeren van een of meer energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen, waarbij onder energiebesparende isolatiemaatregelen wordt verstaan:
  - 1°. als het een woning van een eigenaar-bewoner betreft: energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 4.5.2, derde lid, van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies; of
  - 2°. als het een woning betreft in een gebouw waarvoor een gemengde vereniging bestaat: energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 7, tweede lid, van de Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars;
- b. het bieden van gerichte ondersteuning aan een eigenaar-bewoner of een gemengde vereniging of het daartoe inschakelen van derden met de benodigde expertise, waaronder in ieder geval:
  - 1°. het adviseren over de mogelijke energiebesparende isolatiemaatregelen en de daarmee te behalen mate van energiebesparing;
  - 2°. het begeleiden bij het doen van aanvragen op grond van subsidieregelingen en subsidieverordeningen;
  - 3°. het adviseren over of bemiddelen in krediet ten behoeve van de financiering van energiebesparende isolatiemaatregelen die de eigenaar-bewoner of gemengde vereniging wil uitvoeren of laten uitvoeren;
  - 4°. het organiseren van straatgerichte of wijkgerichte of anderszins grootschalige verduurzamingsaanpakken en het daarbij ondersteunen van eigenaar-bewoners of gemengde verenigingen; en
- c. de inzet van ambtelijke capaciteit of de inhuur van externe capaciteit ten behoeve van de uitvoering van het isolatieprogramma.

2. Energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, kunnen alleen met behulp van de specifieke uitkering worden gefinancierd als ze met ingang van 1 januari 2023 of later worden uitgevoerd.

3. De specifieke uitkering wordt niet verstrekt voor BTW verschuldigd over kosten voor de uitvoering van een isolatieprogramma voor zover het bedrag van de BTW in aanmerking komt voor compensatie op grond van de Wet op het BTW-compensatiefonds of voor zover de kosten in aanmerking komen voor aftrek op grond van de Wet op de omzetbelasting 1968.

Artikel 3. Hoogte van de specifieke uitkering

1. Een college kan gedurende het in artikel 4, eerste lid, bedoelde aanvraagtijdvak een aanvraag doen voor een specifieke uitkering van ten hoogste het voor die gemeente in bijlage I in de kolom voor het kalenderjaar 2023 opgenomen bedrag.
2. In het kalenderjaar 2024 kan een college gedurende een nader te bepalen aanvraagtijdvak een aanvraag doen voor een specifieke uitkering van ten hoogste het voor die gemeente in bijlage I in de kolom voor het kalenderjaar 2024 opgenomen bedrag.

Artikel 4. De aanvraag

1. Een aanvraag voor een specifieke uitkering kan worden ingediend met ingang van 1 maart 2023 om 9:00 uur tot en met 31 mei 2023 tot 17:00 uur.
2. Een aanvraag bevat een omschrijving van het isolatieprogramma, waaronder in ieder geval wordt verstaan:
  - a. een omschrijving van de activiteiten, als bedoeld in artikel 2, onderdelen a, b en c;
  - b. een opgave van het aantal slecht geïsoleerde woningen waarvoor de gemeente het bedrag van de specifieke uitkering aanvraagt en ten aanzien waarvan zij voornemens is met behulp van de aangevraagde specifieke uitkering energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a, te bewerkstelligen;
  - c. de hoogte van het bedrag van de gevraagde specifieke uitkering, welk bedrag bestaat uit het aantal slecht geïsoleerde woningen als bedoeld in onderdeel b, vermenigvuldigd met ;
  - d. een opgave van het bedrag dat de gemeente op grond van een eigen inschatting aan BTW verschuldigd is over de kosten voor de uitvoering van het isolatieprogramma; en
  - e. een verklaring dat het isolatieprogramma waarvoor een specifieke uitkering wordt aangevraagd zal voldoen aan de verplichtingen, opgenomen in artikel 6.
3. De minister beslist binnen acht weken na het indienen van de aanvraag over de toekenning van een specifieke uitkering. Indien de beschikking niet binnen deze termijn kan worden genomen, deelt de minister dit aan de aanvrager mede en noemt daarbij een zo kort mogelijke termijn van uiterlijk acht aanvullende weken waarbinnen de beschikking wordt genomen.
4. Een aanvraag wordt ingediend via een formulier dat beschikbaar wordt gesteld op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Artikel 5. Wijze van betaling en uitkeringsbeschikking

1. De specifieke uitkering wordt in één keer uitbetaald.
2. De uitkeringsbeschikking vermeldt in elk geval:
  - a. het totale bedrag van de uitkering;
  - b. het moment van uitbetaling van de uitkering;
  - c. de wijze van verantwoording over de besteding van de uitkering; en
  - d. de periode waarbinnen de maatregelen moeten zijn uitgevoerd.

Artikel 6. Verplichtingen

1. De gemeente die een specifieke uitkering ontvangt is verplicht om:
  - a. energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a, te bewerkstelligen in ten minste 75% van het aantal slecht geïsoleerde woningen dat de gemeente in de aanvraag heeft opgegeven op grond van artikel 4, tweede lid, onderdeel b;
  - b. ten hoogste 20% van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering te besteden aan het bieden van gerichte ondersteuning als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b;
  - c. ten hoogste 10% van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering te besteden aan

uitvoeringskosten als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel c;

d. ten minste 70% van de middelen die de gemeente besteedt te besteden aan energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a;

e. ten hoogste per woning en per appartement te besteden aan energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a;

f. de activiteiten waar de specifieke uitkering voor is verstrekt:

1°. uiterlijk op 31 december 2026 af te ronden, als de specifieke uitkering in 2023 is verstrekt aan de gemeente;

2°. uiterlijk op 31 december 2027 af te ronden, als de specifieke uitkering in 2024 is verstrekt aan de gemeente.

2. De minister kan op gemotiveerd verzoek van het college de in het eerste lid, onderdeel f, genoemde termijn, telkens met ten hoogste één jaar verlengen, indien sprake is van onvoorziene omstandigheden op grond waarvan het aannemelijk is dat de uitvoering van de activiteiten waar de specifieke uitkering voor is verstrekt niet binnen die termijn kan worden afgerond.

Artikel 7. Afwijzingsgronden

De minister kan een aanvraag voor een specifieke uitkering gedeeltelijk afwijzen, voor zover het aangevraagde bedrag het bedrag overstijgt dat voor die gemeente is opgenomen:

a. als het een aanvraag als bedoeld in artikel 3, eerste lid, betreft: in bijlage I in de kolom voor het kalenderjaar 2023; of

b. als het een aanvraag als bedoeld in artikel 3, tweede lid, betreft: in bijlage I in de kolom voor het kalenderjaar 2024.

Artikel 8. Informatievoorziening na uitkering

1. Het college informeert de minister op verzoek over de voortgang van de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is verstrekt.

2. Het college verstrekt aan de minister op verzoek informatie die de minister nodig acht in het kader van het evalueren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van deze regeling.

Artikel 9. Verantwoording, terugvordering en vaststelling

1. Het college legt verantwoording af over de besteding van de specifieke uitkering, bedoeld in artikel 2, op de wijze bepaald in artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet.

2. Indien uit de verantwoordingsinformatie, bedoeld in artikel 17a, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet, blijkt dat de specifieke uitkering, bedoeld in artikel 2, niet, niet volledig of onrechtmatig is besteed, dat niet is voldaan aan de verplichtingen gesteld in artikel 6, of niet is voldaan aan de verantwoordingsplicht, bedoeld in het eerste lid, kan de uitkering ter hoogte van het niet of onrechtmatig bestede deel door de minister worden teruggevorderd. De minister doet binnen een jaar na ontvangst van de verantwoordingsinformatie, bedoeld in het eerste lid, mededeling van de terugvordering aan het college.

3. De minister stelt de specifieke uitkering vast nadat het college, op de in het eerste lid bedoelde wijze, de eindverantwoording aan de minister heeft verstrekt.

4. Indien de uiterlijke datum voor het afronden van de activiteiten, bedoeld in artikel 6, eerste lid, onderdeel h, of de op grond van artikel 6, tweede lid, verlengde termijn, is verstreken en het college geen eindverantwoording heeft verstrekt, stelt de minister de specifieke uitkering vast aan de hand van de eerstvolgende verantwoordingsinformatie.

Artikel 10. Inwerkingtreding en vervaldatum

Deze regeling treedt in werking op 1 januari 2023 en vervalt met ingang van 1 januari 2028, met dien verstande dat deze regeling van toepassing blijft op specifieke uitkeringen die voor die datum zijn verstrekt.

Lasten en bevelen dat deze regeling met de daarbij behorende toelichting in de Staatscourant zal worden geplaatst.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge

Bijlage I met de bedragen als bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Aa en Hunze	272	€ 397.061	155	€ 226.482
Aalsmeer	111	€ 161.575	63	€ 92.162
Aalten	286	€ 417.687	163	€ 238.248
Achtkarspelen	333	€ 486.443	190	€ 277.465
Alblasserdam	113	€ 165.012	64	€ 94.123
Albrandswaard	60	€ 87.663	34	€ 50.003
Alkmaar	604	€ 881.785	344	€ 502.967
Almelo	549	€ 800.997	313	€ 456.887
Almere	376	€ 548.322	214	€ 312.761
Alphen aan den Rijn	443	€ 646.298	252	€ 368.647
Alphen-Chaam	69	€ 101.414	40	€ 57.846
Altena	336	€ 489.880	191	€ 279.426
Ameland	46	€ 67.036	26	€ 38.237
Amersfoort	398	€ 580.981	227	€ 331.390
Amstelveen	167	€ 244.081	95	€ 139.223
Amsterdam	1041	€ 1.519.489	594	€ 866.712
Apeldoorn	923	€ 1.347.601	526	€ 768.668
Arnhem	505	€ 737.399	288	€ 420.610
Assen	364	€ 531.133	208	€ 302.957
Asten	106	€ 154.699	60	€ 88.240
Baarle-Nassau	49	€ 72.193	28	€ 41.179
Baarn	137	€ 199.390	78	€ 113.731
Barendrecht	105	€ 152.980	60	€ 87.259
Barneveld	232	€ 338.619	132	€ 193.147
Beek	140	€ 204.547	80	€ 116.673
Beekdaelen	370	€ 539.728	211	€ 307.859
Beesel	118	€ 171.888	67	€ 98.044
Berg en Dal	235	€ 343.776	134	€ 196.089
Bergeijk	152	€ 221.735	87	€ 126.477
Bergen (L.)	135	€ 197.671	77	€ 112.751
Bergen (NH.)	220	€ 321.430	126	€ 183.343
Bergen op Zoom	381	€ 556.917	218	€ 317.664
Berkelland	390	€ 568.949	222	€ 324.527
Bernheze	186	€ 271.583	106	€ 154.910
Best	155	€ 226.892	89	€ 129.419
Beuningen	150	€ 218.298	85	€ 124.516
Beverwijk	197	€ 287.053	112	€ 163.734
De Bilt	168	€ 245.800	96	€ 140.203
Bladel	153	€ 223.454	87	€ 127.458
Blaricum	40	€ 58.442	23	€ 33.335
Bloemendaal	71	€ 103.133	40	€ 58.827
Bodegraven- Reeuwijk	178	€ 259.551	101	€ 148.047
Boekel	80	€ 116.884	46	€ 66.670
Borger-Odoorn	333	€ 486.443	190	€ 277.465
Borne	146	€ 213.141	83	€ 121.575
Borsele	204	€ 297.366	116	€ 169.617

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Boxtel	172	€ 250.956	98	€ 143.145
Breda	755	€ 1.101.801	430	€ 628.464
Brielle	89	€ 130.635	51	€ 74.514
Bronckhorst	308	€ 450.346	176	€ 256.876
Brummen	151	€ 220.016	86	€ 125.497
Brunssum	314	€ 458.941	179	€ 261.778
Bunnik	67	€ 97.976	38	€ 55.885
Bunschoten	127	€ 185.639	73	€ 105.888
Buren	184	€ 268.145	105	€ 152.949
Capelle aan den IJssel	155	€ 226.892	89	€ 129.419
Castricum	234	€ 342.057	134	€ 195.108
Coevorden	386	€ 563.792	220	€ 321.585
Cranendonck	181	€ 264.707	103	€ 150.988
Culemborg	118	€ 171.888	67	€ 98.044
Dalfsen	202	€ 295.647	116	€ 168.636
Dantumadiel	230	€ 335.181	131	€ 191.186
Delft	208	€ 304.242	119	€ 173.538
Deurne	205	€ 299.085	117	€ 170.597
Deventer	530	€ 773.495	302	€ 441.200
Diemen	59	€ 85.944	34	€ 49.022
Dijk en Waard	447	€ 653.174	255	€ 372.568
Dinkelland	240	€ 350.651	137	€ 200.010
Doesburg	64	€ 92.819	36	€ 52.944
Doetinchem	347	€ 507.069	198	€ 289.231
Dongen	173	€ 252.675	99	€ 144.125
Dordrecht	652	€ 952.259	372	€ 543.166
Drechterland	151	€ 220.016	86	€ 125.497
Drimmelen	214	€ 312.836	122	€ 178.441
Dronten	170	€ 247.519	97	€ 141.184
Druten	100	€ 146.105	57	€ 83.338
Duiven	117	€ 170.169	66	€ 97.064
Echt-Susteren	326	€ 476.129	186	€ 271.583
Edam-Volendam	241	€ 352.370	138	€ 200.991
Ede	543	€ 792.403	310	€ 451.984
Eemnes	41	€ 60.161	24	€ 34.316
Eemsdelta	530	€ 773.495	302	€ 441.200
Eersel	118	€ 171.888	67	€ 98.044
Eijsden-Margraten	199	€ 290.490	113	€ 165.695
Eindhoven	699	€ 1.021.014	399	€ 582.383
Elburg	148	€ 216.579	85	€ 123.536
Emmen	1147	€ 1.674.188	654	€ 954.952
Enkhuizen	126	€ 183.920	72	€ 104.907
Enschede	1063	€ 1.552.147	606	€ 885.340
Epe	231	€ 336.900	132	€ 192.167
Ermelo	152	€ 221.735	87	€ 126.477
Etten-Leur	212	€ 309.398	121	€ 176.480
De Fryske Marren	512	€ 747.712	292	€ 426.493
Geertruidenberg	127	€ 185.639	73	€ 105.888
Geldrop-Mierlo	226	€ 330.025	129	€ 188.245
Gemert-Bakel	208	€ 304.242	119	€ 173.538

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Gennep	125	€ 182.201	71	€ 103.927
Gilze en Rijen	152	€ 221.735	87	€ 126.477
Goeree-Overflakkee	300	€ 438.314	171	€ 250.013
Goes	247	€ 360.965	141	€ 205.893
Goirle	134	€ 195.952	77	€ 111.771
Gooise Meren	264	€ 385.029	150	€ 219.619
Gorinchem	111	€ 161.575	63	€ 92.162
Gouda	324	€ 472.692	185	€ 269.622
's-Gravenhage	1574	€ 2.298.141	898	€ 1.310.853
Groningen	758	€ 1.106.958	432	€ 631.406
Gulpen-Wittem	126	€ 183.920	72	€ 104.907
Haaksbergen	192	€ 280.177	109	€ 159.812
Haarlem	696	€ 1.015.857	397	€ 579.442
Haarlemmermeer	518	€ 756.307	295	€ 431.395
Halderberge	212	€ 309.398	121	€ 176.480
Hardenberg	517	€ 754.588	295	€ 430.415
Harderwijk	182	€ 266.426	104	€ 151.969
Hardinxveld- Giessendam	105	€ 152.980	60	€ 87.259
Harlingen	128	€ 187.358	73	€ 106.868
Hattem	89	€ 130.635	51	€ 74.514
Heemskerk	173	€ 252.675	99	€ 144.125
Heemstede	89	€ 130.635	51	€ 74.514
Heerde	142	€ 207.984	81	€ 118.634
Heerenveen	432	€ 630.828	246	€ 359.823
Heerlen	619	€ 904.130	353	€ 515.713
Heeze-Leende	92	€ 134.073	52	€ 76.475
Heiloo	141	€ 206.265	81	€ 117.653
Den Helder	397	€ 579.262	226	€ 330.409
Hellendoorn	320	€ 467.535	183	€ 266.681
Hellevoetsluis	161	€ 235.486	92	€ 134.321
Helmond	393	€ 574.105	224	€ 327.468
Hendrik-Ido- Ambacht	127	€ 185.639	73	€ 105.888
Hengelo	546	€ 797.560	312	€ 454.926
's-Hertogenbosch	509	€ 742.556	290	€ 423.552
Het Hogeland	612	€ 893.817	349	€ 509.831
Heumen	92	€ 134.073	52	€ 76.475
Heusden	248	€ 362.683	142	€ 206.874
Hillegom	124	€ 180.482	71	€ 102.947
Hilvarenbeek	95	€ 139.229	54	€ 79.416
Hilversum	426	€ 622.234	243	€ 354.921
Hoeksche Waard	534	€ 780.371	305	€ 445.121
Hof van Twente	270	€ 393.623	154	€ 224.522
Hollands Kroon	400	€ 584.419	228	€ 333.351
Hoogeveen	433	€ 632.547	247	€ 360.803
Hoorn	279	€ 407.374	159	€ 232.365
Horst aan de Maas	344	€ 501.913	196	€ 286.289
Houten	69	€ 101.414	40	€ 57.846
Huizen	145	€ 211.422	83	€ 120.595
Hulst	287	€ 419.406	164	€ 239.228

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
IJsselstein	99	€ 144.386	56	€ 82.357
Kaag en Braassem	113	€ 165.012	64	€ 94.123
Kampen	340	€ 496.756	194	€ 283.348
Kapelle	100	€ 146.105	57	€ 83.338
Katwijk	225	€ 328.306	128	€ 187.265
Kerkrade	346	€ 505.350	197	€ 288.250
Koggenland	167	€ 244.081	95	€ 139.223
Krimpen aan den IJssel	124	€ 180.482	71	€ 102.947
Krimpenerwaard	311	€ 453.784	177	€ 258.837
Laarbeek	175	€ 256.113	100	€ 146.086
Land van Cuijk	642	€ 936.789	366	€ 534.342
Landgraaf	357	€ 520.820	203	€ 297.074
Landsmeer	52	€ 75.631	30	€ 43.140
Lansingerland	174	€ 254.394	99	€ 145.106
Laren	59	€ 85.944	34	€ 49.022
Leeuwarden	981	€ 1.431.826	559	€ 816.709
Leiden	339	€ 495.037	193	€ 282.368
Leiderdorp	88	€ 128.916	50	€ 73.533
Leidschendam- Voorburg	274	€ 400.499	156	€ 228.443
Lelystad	306	€ 446.908	175	€ 254.915
Leudal	383	€ 558.636	218	€ 318.644
Leusden	109	€ 159.856	62	€ 91.181
Lingewaard	296	€ 431.439	169	€ 246.091
Lisse	104	€ 151.261	59	€ 86.279
Lochem	251	€ 366.121	143	€ 208.834
Loon op Zand	125	€ 182.201	71	€ 103.927
Lopik	85	€ 123.759	48	€ 70.592
Losser	208	€ 304.242	119	€ 173.538
Maasdriel	168	€ 245.800	96	€ 140.203
Maasgouw	246	€ 359.246	140	€ 204.913
Maashorst	312	€ 455.503	178	€ 259.817
Maassluis	98	€ 142.667	56	€ 81.377
Maastricht	391	€ 570.668	223	€ 325.507
Medemblik	339	€ 495.037	193	€ 282.368
Meerssen	180	€ 262.988	103	€ 150.008
Meerijstad	454	€ 663.487	259	€ 378.451
Meppel	219	€ 319.711	125	€ 182.362
Middelburg	353	€ 515.664	201	€ 294.133
Midden-Delfland	59	€ 85.944	34	€ 49.022
Midden-Drenthe	310	€ 452.065	177	€ 257.857
Midden-Groningen	689	€ 1.005.544	393	€ 573.559
Moerdijk	250	€ 364.402	142	€ 207.854
Molenlanden	243	€ 354.089	138	€ 201.971
Montferland	301	€ 440.033	172	€ 250.994
Montfoort	79	€ 115.165	45	€ 65.690
Mook en Middelaar	46	€ 67.036	26	€ 38.237
Neder-Betuwe	133	€ 194.233	76	€ 110.790
Nederweert	114	€ 166.731	65	€ 95.103
Nieuwegein	188	€ 275.021	107	€ 156.871

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Nieuwkoop	140	€ 204.547	80	€ 116.673
Nijkerk	199	€ 290.490	113	€ 165.695
Nijmegen	531	€ 775.214	303	€ 442.180
Nissewaard	353	€ 515.664	201	€ 294.133
Noardeast-Fryslân	600	€ 876.628	342	€ 500.026
Noord-Beveland	101	€ 147.824	58	€ 84.318
Noordenveld	300	€ 438.314	171	€ 250.013
Noordoostpolder	290	€ 422.844	165	€ 241.189
Noordwijk	195	€ 285.334	111	€ 162.754
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	113	€ 165.012	64	€ 94.123
Nunspeet	167	€ 244.081	95	€ 139.223
Oegstgeest	68	€ 99.695	39	€ 56.866
Oirschot	139	€ 202.828	79	€ 115.692
Oisterwijk	179	€ 261.270	102	€ 149.027
Oldambt	534	€ 780.371	305	€ 445.121
Oldebroek	121	€ 177.044	69	€ 100.986
Oldenzaal	207	€ 302.523	118	€ 172.558
Olst-Wijhe	125	€ 182.201	71	€ 103.927
Ommen	137	€ 199.390	78	€ 113.731
Oost Gelre	267	€ 390.185	152	€ 222.561
Oosterhout	268	€ 391.904	153	€ 223.541
Ooststellingwerf	307	€ 448.627	175	€ 255.896
Oostzaan	49	€ 72.193	28	€ 41.179
Opmeer	88	€ 128.916	50	€ 73.533
Opsterland	307	€ 448.627	175	€ 255.896
Oss	499	€ 728.805	285	€ 415.708
Oude IJsselstreek	379	€ 553.479	216	€ 315.703
Ouder-Amstel	28	€ 41.253	16	€ 23.531
Oudewater	51	€ 73.912	29	€ 42.159
Overbetuwe	255	€ 372.997	146	€ 212.756
Papendrecht	154	€ 225.173	88	€ 128.438
Peel en Maas	320	€ 467.535	183	€ 266.681
Pekela	193	€ 281.896	110	€ 160.793
Pijnacker-Nootdorp	126	€ 183.920	72	€ 104.907
Purmerend	346	€ 505.350	197	€ 288.250
Putten	142	€ 207.984	81	€ 118.634
Raalte	240	€ 350.651	137	€ 200.010
Reimerswaal	206	€ 300.804	118	€ 171.578
Renkum	100	€ 146.105	57	€ 83.338
Renswoude	22	€ 32.659	13	€ 18.628
Reusel-De Mierden	100	€ 146.105	57	€ 83.338
Rheden	313	€ 457.222	179	€ 260.798
Rhenen	107	€ 156.418	61	€ 89.220
Ridderkerk	220	€ 321.430	126	€ 183.343
Rijssen-Holten	246	€ 359.246	140	€ 204.913
Rijswijk	138	€ 201.109	79	€ 114.712
Roerdalen	240	€ 350.651	137	€ 200.010
Roermond	347	€ 507.069	198	€ 289.231
De Ronde Venen	158	€ 230.330	90	€ 131.379
Roosendaal	490	€ 715.053	279	€ 407.864

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Rotterdam	1535	€ 2.241.418	876	€ 1.278.498
Rozendaal	6	€ 8.594	3	€ 4.902
Rucphen	194	€ 283.615	111	€ 161.773
Schagen	338	€ 493.318	193	€ 281.387
Scherpenzeel	80	€ 116.884	46	€ 66.670
Schiedam	274	€ 400.499	156	€ 228.443
Schiermonnikoog	11	€ 15.470	6	€ 8.824
Schouwen- Duiveland	316	€ 460.659	180	€ 262.759
Simpelveld	98	€ 142.667	56	€ 81.377
Sint-Michielsgestel	201	€ 293.928	115	€ 167.656
Sittard-Geleen	785	€ 1.146.492	448	€ 653.956
Sliedrecht	128	€ 187.358	73	€ 106.868
Sluis	252	€ 367.840	144	€ 209.815
Smallingerland	419	€ 611.921	239	€ 349.038
Soest	197	€ 287.053	112	€ 163.734
Someren	121	€ 177.044	69	€ 100.986
Son en Breugel	77	€ 111.727	44	€ 63.729
Stadskanaal	403	€ 587.856	230	€ 335.312
Staphorst	93	€ 135.791	53	€ 77.455
Stede Broec	164	€ 238.924	93	€ 136.282
Steenbergen	184	€ 268.145	105	€ 152.949
Steenwijkerland	399	€ 582.700	228	€ 332.370
Stein	287	€ 419.406	164	€ 239.228
Stichtse Vecht	255	€ 372.997	146	€ 212.756
Súdwest-Fryslân	869	€ 1.268.532	496	€ 723.567
Terneuzen	542	€ 790.684	309	€ 451.004
Terschelling	41	€ 60.161	24	€ 34.316
Texel	141	€ 206.265	81	€ 117.653
Teylingen	144	€ 209.703	82	€ 119.614
Tholen	234	€ 342.057	134	€ 195.108
Tiel	199	€ 290.490	113	€ 165.695
Tilburg	934	€ 1.363.071	533	€ 777.492
Tubbergen	145	€ 211.422	83	€ 120.595
Twenterand	281	€ 410.812	160	€ 234.326
Tynaarlo	292	€ 426.282	167	€ 243.150
Tytsjerksteradiel	397	€ 579.262	226	€ 330.409
Uitgeest	67	€ 97.976	38	€ 55.885
Uithoorn	91	€ 132.354	52	€ 75.494
Urk	107	€ 156.418	61	€ 89.220
Utrecht	689	€ 1.005.544	393	€ 573.559
Utrechtse Heuvelrug	230	€ 335.181	131	€ 191.186
Vaals	68	€ 99.695	39	€ 56.866
Valkenburg aan de Geul	127	€ 185.639	73	€ 105.888
Valkenswaard	174	€ 254.394	99	€ 145.106
Veendam	347	€ 507.069	198	€ 289.231
Veenendaal	221	€ 323.149	126	€ 184.323
Veere	227	€ 331.744	130	€ 189.226
Veldhoven	221	€ 323.149	126	€ 184.323
Velsen	307	€ 448.627	175	€ 255.896

Naam gemeente	Aantal woningen in verdeelsleutel 2023	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2023	Aantal woningen in verdeelsleutel 2024	Bedrag dat maximaal wordt toegekend voor 2024
Venlo	703	€ 1.026.171	401	€ 585.325
Venray	265	€ 386.748	151	€ 220.600
Vijfheerenlanden	273	€ 398.780	156	€ 227.463
Vlaardingen	286	€ 417.687	163	€ 238.248
Vlieland	5	€ 6.876	3	€ 3.922
Vlissingen	327	€ 477.848	187	€ 272.563
Voerendaal	108	€ 158.137	62	€ 90.201
Voorschoten	85	€ 123.759	48	€ 70.592
Voorst	171	€ 249.237	97	€ 142.164
Vught	126	€ 183.920	72	€ 104.907
Waadhoeke	565	€ 825.062	322	€ 470.613
Waalre	100	€ 146.105	57	€ 83.338
Waalwijk	319	€ 465.816	182	€ 265.700
Waddinxveen	125	€ 182.201	71	€ 103.927
Wageningen	85	€ 123.759	48	€ 70.592
Wassenaar	71	€ 103.133	40	€ 58.827
Waterland	104	€ 151.261	59	€ 86.279
Weert	391	€ 570.668	223	€ 325.507
West Betuwe	314	€ 458.941	179	€ 261.778
West Maas en Waal	146	€ 213.141	83	€ 121.575
Westerkwartier	638	€ 931.632	364	€ 531.400
Westerveld	195	€ 285.334	111	€ 162.754
Westervoort	66	€ 96.257	38	€ 54.905
Westerwolde	399	€ 582.700	228	€ 332.370
Westland	451	€ 658.331	257	€ 375.510
Weststellingwerf	281	€ 410.812	160	€ 234.326
Westvoorne	81	€ 118.603	46	€ 67.651
Wierden	187	€ 273.302	107	€ 155.890
Wijchen	230	€ 335.181	131	€ 191.186
Wijdmeren	140	€ 204.547	80	€ 116.673
Wijk bij Duurstede	87	€ 127.197	50	€ 72.553
Winterswijk	286	€ 417.687	163	€ 238.248
Woensdrecht	198	€ 288.772	113	€ 164.714
Woerden	202	€ 295.647	116	€ 168.636
De Wolden	214	€ 312.836	122	€ 178.441
Wormerland	94	€ 137.510	54	€ 78.435
Woudenberg	67	€ 97.976	38	€ 55.885
Zaanstad	759	€ 1.108.677	433	€ 632.386
Zaltbommel	158	€ 230.330	90	€ 131.379
Zandvoort	85	€ 123.759	48	€ 70.592
Zeewolde	39	€ 56.723	22	€ 32.355
Zeist	190	€ 276.739	108	€ 157.851
Zevenaar	380	€ 555.198	217	€ 316.683
Zoetermeer	270	€ 393.623	154	€ 224.522
Zoeterwoude	44	€ 63.599	25	€ 36.276
Zuidplas	159	€ 232.049	91	€ 132.360
Zundert	173	€ 252.675	99	€ 144.125
Zutphen	275	€ 402.218	157	€ 229.424
Zwartewaterland	146	€ 213.141	83	€ 121.575
Zwijndrecht	228	€ 333.462	130	€ 190.206
Zwolle	437	€ 637.704	249	€ 363.744

TOELICHTING

I. Algemeen

1. Inleiding

Deze regeling strekt ertoe een specifieke uitkering aan gemeenten mogelijk te maken om slecht geïsoleerde woningen te verduurzamen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Het betreft daarbij woningen van eigenaar-bewoners en woningen in gemengde verenigingen. In het Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' is het Nationaal Isolatieprogramma opgenomen met commitment en middelen tot ten minste 2030 om woningen sneller, slimmer en socialer te isoleren. Het doel van het Nationaal Isolatieprogramma is om 2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, met de nadruk op de 1,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen (label E, F en G) waarbij één of meerdere stappen worden gezet richting de standaard voor woningisolatie¹.

Om klimaatverandering tegen te gaan, wordt gestreefd naar ten minste 55% CO₂-reductie in de Klimaatwet en wordt het beleid gericht op een hogere opgave, wat neerkomt op circa 60% in 2030 ten opzichte van 1990². Zo wordt klimaatverandering zoveel als mogelijk tegengaan en ons land leefbaar gehouden voor de toekomstige generaties.

Het isoleren van woningen draagt bij aan CO₂-reductie. Het is immers essentieel de vraag naar energie terug te brengen, om dan in de resterende vraag te kunnen voorzien met duurzame energiebronnen. Bovendien lopen de bewoners van goed geïsoleerde woningen minder risico op een hoge energierekening en energiearmoede. Ook wordt de overstap van aardgas naar duurzame bronnen makkelijker en leidt goede isolatie en kierdichting samen met goede ventilatie tot meer comfort en een gezonder leefklimaat in een woning. Zonder overheidsingrijpen komt isolatie van woningen met onvoldoende snelheid tot stand. Dit kan voor eigenaar-bewoners gelegen zijn in de kosten van isoleren van de woning, maar ook in de complexiteit van het proces.

Het Nationaal Isolatieprogramma bestaat uit vier actielijnen. Actielijn 1 richt zich op de isolatie van 750.000 woningen van eigenaar-bewoners waarbij gemeenten bewoners ondersteunen. Daar is deze regeling op gericht. Actielijn 2 is gericht op de isolatie van 1 miljoen huurwoningen door verhuurders. Actielijn 3 is gericht op het versneld isoleren van 750.000 woningen van eigenaar-bewoners op eigen initiatief. Actielijn 4 is gericht op het besparen van energie door laagdrempelige maatregelen. Voor een uitgebreidere omschrijving van het Nationaal Isolatieprogramma wordt verwezen naar de website met meer informatie.³

Deze regeling werkt actielijn 1 uit voor de jaren 2023 en 2024. De ambitie van actielijn 1 van het Nationaal Isolatieprogramma is om in de periode tot en met 2030 ongeveer 750.000 koopwoningen te isoleren via een lokale aanpak samen met gemeenten. Gemeenten kunnen hiervoor isolatieprogramma's maken. Het gaat daarbij om meerjarige plannen, die kunnen aansluiten bij de transitievisies warmte en bewonersinitiatieven en zich zoveel als mogelijk richten op het verbeteren van woningen met de slechtste labels. Met de term 'isolatieprogramma' wordt niet bedoeld een programma onder de Omgevingswet, al kan een gemeente er wel zelf voor kiezen om het als zodanig vorm te geven.

In de uitwerking van deze regeling is er rekening mee gehouden dat de lokale isolatieaanpak en de

---

¹ De standaard is een advies voor de isolatiegraad van uw woning. Deze standaard geeft aan wanneer een woning goed genoeg is geïsoleerd om aardgasvrij te worden. Zie voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaamondernemen/gebouwen/wetten-en-regels/standaard-en-streefwaarden-voor-woningisolatie>.

² Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van 15 december 2021.

³ Zie: <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma>.

wijkgerichte aanpak van de verduurzaming van de gebouwde omgeving elkaar onderling zoveel mogelijk kunnen versterken. Gemeenten kunnen de lokale isolatieaanpak zo vormgeven dat deze aansluit bij de wijkgerichte verduurzaming van de gebouwde omgeving. Immers, in wijken waar de gemeente aan de slag gaat met de wijkgerichte verduurzaming van de gebouwde omgeving zullen de woningen veelal ook moeten worden geïsoleerd, waarna ze kunnen worden aangesloten op een duurzaam alternatief voor aardgas.

De lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma is onderdeel van de programmatische aanpak van slecht geïsoleerde woningen, waarbij verschillende, meerjarige actielijnen een samenhangend geheel vormen.⁴ Gemeenten kunnen bewoners van koopwoningen en verenigingen waarin zich ten minste één koopwoning bevindt (hierna: gemengde verenigingen) zoveel als mogelijk ondersteunen, zodat de eigenaar-bewoners en/of verenigingen weten wat ze kunnen verbeteren aan hun woning of appartement. Dit kan bijvoorbeeld straat voor straat, buurt voor buurt, maar ook bijvoorbeeld gericht op gelijksoortige woningen. Deze ondersteuning door gemeenten kan – al dan niet via bewonersinitiatieven⁵ – naast het financieren van energiebesparende isolatiemaatregelen ook betrekking hebben op het activeren van eigenaar-bewoners en/of verenigingen, het adviseren welke maatregelen kunnen worden genomen in de woning als op het aanvragen van subsidie en het adviseren over of bemiddelen in krediet voor de financiering van isolatiemaatregelen, zoals de energiebespaarlening van het Nationaal Warmtefonds.

Gemeenten worden ondersteund bij de lokale aanpak via het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (hierna: NPLW). Het NPLW ondersteunt gemeenten door kennis op te doen over wat werkt in de praktijk, kennisproducten en handreikingen te ontwikkelen en kennis en ervaring uit te wisselen in leerkringen en netwerkbijeenkomsten. Aanvullend is er een regionale ondersteuningsstructuur om de samenwerking tussen gemeenten te ondersteunen om expertise beschikbaar te stellen.⁶ Vooruitlopend op het begin van het NPLW zal een klein team worden ingericht voor het ondersteunen van gemeenten bij de organisatie van de lokale aanpak onder het Nationaal Isolatieprogramma.

De middelen die binnen de lokale aanpak voor verstrekking aan gemeenten beschikbaar zijn, worden op drie momenten beschikbaar gesteld aan gemeenten:

- 1) In 2022 is een deel van het beschikbare budget voor de lokale aanpak reeds beschikbaar gesteld⁷ aan gemeenten via een specifieke uitkering (SPUK) die kon worden toegekend op grond van een suppletoire begrotingswet.⁸ Dit betrof in totaal € 68.500.000.
- 2) Op basis van onderhavige regeling worden bedragen aan gemeenten toegekend verspreid over twee aanvraagtijdvakken, één in 2023 en één in 2024. In totaal is er € 206.625.000 beschikbaar voor specifieke uitkeringen op basis van deze regeling.
- 3) In 2024 zal een nieuwe regeling worden opengesteld voor het verstrekken van specifieke uitkeringen dan wel het regelen van uitbetalingsmomenten tot en met 2030. In totaal is er € 823.320.000 beschikbaar voor specifieke uitkeringen op basis van die regeling.⁹

---

⁴ De verschillende actielijnen zijn beschreven op:

<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma>.

⁵ De gemeente kan samenwerken met een bewonersinitiatief of buurtcentrum om bewoners te activeren en ontzorgen bij het isoleren van de woning. De ervaring uit het Programma Aardgasvrije Wijken leert dat de wijken waar een bewonersinitiatief actief is, de bewonerstevredenheid hoger is. Het vertrouwen is groter en de communicatie laagdrempeliger. Bovendien staan bewonersinitiatieven of buurthuizen vaak dicht bij bewoners en kunnen zij hen makkelijker bereiken en benaderen. Voor meer ideeën om optimaal aan te sluiten bij de energie in de samenleving verschijnt er eind 2022 een inspiratiegids.

⁶ Kamerstukken II 2021/22 32847 nr. 911.

⁷ Zie: <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/aanpak-energiearmoede/documenten/publicaties/2022/07/26/blanco-wijziging-beschikking-middelen-aanpak-energiearmoede>.

⁸ Kamerstukken II 2021/22, 30196 nr. 790.

⁹ De verdeling over sectoren van de middelen in het Klimaatfonds uit het Coalitieakkoord is indicatief. Daarmee is de verdeling van het budget voor het Nationaal Isolatieprogramma over de verschillende actielijnen (zie

Actielijn 1, de lokale aanpak, heeft betrekking op eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen die hulp nodig hebben bij het isoleren van hun woning; bij het kiezen van de isolatiemaatregelen of bij het aanvragen van subsidie of financiering. In de verdeelsleutel is daar rekening mee gehouden, zie paragraaf 2.5 voor een uitgebreidere toelichting op de verdeelsleutel. Alle gemeenten in Nederland kunnen aanspraak maken op een specifieke uitkering tot ten hoogste het bedrag dat voor die gemeente op grond van de verdeelsleutel is bepaald.

Met deze regeling wordt de grondslag gecreëerd voor het verstrekken van specifieke uitkeringen aan gemeenten om eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen te ondersteunen bij het isoleren van slecht geïsoleerde woningen. Daarnaast kunnen gemeenten ook verenigingen, waaronder verenigingen van eigenaars, woonverenigingen of wooncoöperaties, op dezelfde manier ondersteunen, als er zich ten minste één koopwoning binnen die vereniging bevindt. Hier is voor gekozen omdat er zich ook veel koopwoningen binnen dergelijke verenigingen bevinden. Ook die woningen moeten worden geïsoleerd. Aangezien het bij energiebesparende isolatiemaatregelen en ventilatiemaatregelen vaak maatregelen betreft waar de vereniging in gezamenlijkheid over beslist en niet de individuele appartementseigenaar, is het belangrijk om ook dat bezit op deze manier te bereiken. Indien hier verhuurwoningen tussen zitten, is het belangrijk dat gemeenten goed letten op de staatssteunregels, zie hoofdstuk 5 van deze toelichting voor een aanvullende toelichting over staatssteun.

Het Rijk stelt op grond van deze regeling middelen beschikbaar voor gemeenten om eigenaar-bewoners en verenigingen extra ondersteuning te bieden. Het gaat daarbij om het bieden van hulp en ondersteuning, dus niet enkel in de vorm van financiële middelen, maar ook met gericht advies en ondersteuning waarbij naar de specifieke situatie van de betreffende woning, appartement of het betreffende gebouw wordt gekeken en wordt geholpen bij het maken van keuzes, plannen en uitvoering. De lokale aanpak kenmerkt zich daarbij door een proactieve aanpak; de gemeente benadert eigenaren actief of werkt daarvoor samen met bewonersinitiatieven of lokale partijen. In de regeling is niet als voorwaarde opgenomen dat gemeenten alleen ondersteuning bieden aan eigenaar-bewoners die de hulp het meest nodig hebben. Het ligt echter wel in de rede dat gemeenten daar hun inzet op richten. Dat draagt het meest bij aan het terugdringen van energiearmoede. De gemeente kan ervoor kiezen om de middelen voor isolatie- of ventilatiemaatregelen in de woning te differentiëren en sommige eigenaar bewoners meer financiële ondersteuning te geven dan anderen, als zij dat meer nodig hebben. De gemeente heeft de beleidsvrijheid om daar zelf een goede afweging in te maken.

Gemeenten kunnen in de lokale aanpak samenwerken met bouw- en isolatiebedrijven, intermediairs die grootschalige collectieve acties organiseren en eigenaar-bewoners of gemengde verenigingen van A tot Z ontzorgen, (consortia van) aanbieders met gestandaardiseerd aanbod voor gelijksoortige typen woningen of andere marktpartijen. Gemeenten kunnen er bij het organiseren van die samenwerking voor kiezen om onderling samen te werken, bijvoorbeeld om zo de uitvoeringskracht te vergroten.

Deze regeling is, als onderdeel van actielijn 1, gericht op eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen.

De ambitie uit het Coalitieakkoord om één miljoen huurwoningen naar de isolatiestandaard te isoleren wordt op een andere wijze vorm gegeven. Zo zijn inmiddels prestatieafspraken gemaakt met Aedes¹⁰ waarbij onder meer is afgesproken dat de slechte energielabels (E, F, G) van woningcorporaties uiterlijk in 2028 zijn verbeterd. Andere verhuurders worden gestimuleerd te verduurzamen via de Subsidieregeling Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (hierna: SVOH).

Het is wenselijk om de mogelijkheid te hebben om de voorwaarden in de regeling bij te kunnen stellen, om zo lessen uit eerdere jaren, voortschrijdend inzicht en nieuwe ontwikkelingen, in

---

Kamerstukken II 2021/22 30196 nr. 791) ook indicatief. Besluitvorming over de definitieve toekenning van de middelen in het Klimaatfonds zal nog plaatsvinden.

¹⁰ Kamerstukken II, 2021/2002, 29453 nr. 551.

samenspraak met gemeenten en de Tweede Kamer, te kunnen accommoderen. Er wordt na deze regeling in 2024 een nieuwe regeling opengesteld voor de jaren tot en met 2030. Ook die regeling zal in tranches opengesteld kunnen worden waardoor ook daarin nog wijzigingen kunnen plaatsvinden naar aanleiding van voortschrijdend inzicht en opgedane ervaringen.

Aangezien het Nationaal Isolatieprogramma meerjarig is en het budget is verdeeld over meerdere jaren, is een wettelijke grondslag voor de specifieke uitkering vereist. Er is reeds een AMvB in voorbereiding op grond van artikel 81, tweede lid, van de Woningwet, waarin grondslagen voor het toekennen van SPUKs voor meerdere onderwerpen zal worden geregeld, waaronder ook voor dit Nationaal Isolatieprogramma.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) is belast met de uitvoering van deze regeling.

2. Inhoud

2.1 Nut en noodzaak

De overheidsuitgaven voor het Nationaal Isolatieprogramma tot en met 2030 (in totaal € 3,864 miljard)¹¹, en deze regeling daarbinnen met de grondslag voor het verstrekken van specifieke uitkeringen in 2023 en 2024 (ten bedrage van € 206.625.000), betreffen grote investeringen. Dit is nodig vanwege de urgentie van het probleem. Het klimaat verandert. Het wordt steeds warmer op aarde. Als gevolg daarvan nemen de risico's toe op overstromingen, infectieziekten, verlies van biodiversiteit en verstoring van de drinkwatervoorziening. Hierdoor bestaat het gevaar op een minder leefbaar land voor de toekomstige generaties.

Door een koppeling van de lokale aanpak aan de landelijke subsidies, zoals de breed toegankelijke Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE), wordt een grotere impact gemaakt. Deze koppeling wordt in de komende paragrafen toegelicht. Bovendien biedt dit de mogelijkheid om op lokaal niveau maatwerk te bieden en eigenaar-bewoners en verenigingen te ondersteunen.

Door gemeenten te ondersteunen om een lokale aanpak vorm te geven, daarmee de slechtst geïsoleerde woningen aan te pakken en de mensen die dat nodig hebben daarbij goed te ondersteunen, draagt deze regeling bij aan het tegengaan van klimaatverandering.

2.2 Inhoud van deze regeling

Zoals in de inleiding aangegeven, heeft deze regeling slechts betrekking op een deel van het budget voor actielijn 1. De inzet is met deze regeling circa 142.000 woningen te isoleren, en de inzet van heel actielijn 1 is om 750.000 koopwoningen te isoleren.

Op grond van artikel 4 doet een gemeente een aanvraag voor een aantal slecht geïsoleerde woningen waarin de gemeente verwacht isolatiemaatregelen te bewerkstelligen. Per slecht geïsoleerde woning ontvangt de gemeente € 1.460. Het staat de gemeente vrij om ook beter geïsoleerde woningen mee te nemen in een aanpak, wat bijvoorbeeld efficiënt kan zijn in het kader van een wijkgerichte aanpak waarin naast slechte ook beter geïsoleerde woningen zijn. Echter de voorwaarden zijn gericht op het aanpakken van slecht geïsoleerde woningen, dus het isoleren van de betere woningen zal de gemeente dan moeten financieren in de vrije ruimte die de voorwaarden bieden.

Het maximum bedrag dat de gemeente kan aanvragen voor 2023 en 2024 staat in de bijlage. Zoals in de inleiding is beschreven, worden er twee aanvraagtijdvakken opengesteld, één in 2023 en één in 2024. In de aanvraag verklaart de gemeente dat het isolatieprogramma zal voldoen aan de verplichtingen in artikel 6. Met de verplichtingen van artikel 6 wordt gestuurd op een

---

¹¹ Zie de bijlage bij Kamerstukken II 2012/22, 30196 nr. 791.

doelmatige besteding van de middelen enerzijds waarbij een balans is gezocht met ruimte voor gemeenten anderzijds.

De activiteiten waar de gemeente deze specifieke uitkering aan kan besteden zijn opgenomen in artikel 2, eerste lid. In artikel 6 is bepaald dat ten minste 70% van middelen die de gemeente uiteindelijk daadwerkelijk vanuit de specifieke uitkering besteed, besteed dient te worden aan energiebesparende isolatiemaatregelen of aan ventilatie. Benadrukt wordt dat het verschil met de andere genoemde percentages is, dat het in dit geval gaat om een percentage van de middelen die de gemeente daadwerkelijk besteed, en niet een percentage van het aangevraagde bedrag. Voor het duiden van de energiebesparende isolatiemaatregelen is aangesloten bij de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (hierna: ISDE¹²) voor eigenaar-bewoners en de Subsidieregeling verduurzaming verenigingen van eigenaars (hierna: SVVE) voor verenigingen. Dit betreft grotere energiebesparende isolatiemaatregelen met eisen zoals minimale Rd-waardes. Waar in de toelichting wordt gerefereerd aan 'energiebesparende isolatiemaatregelen', worden de energiebesparende isolatiemaatregelen bedoeld zoals hiervoor omschreven.

Om toekomstige gezondheidsproblemen te voorkomen, is het van belang dat gemeenten het informeren over of het (laten) uitvoeren van ventilatiemaatregelen onderdeel maken van de lokale aanpak.

Daarnaast is bepaald dat de bijdrage voor isolatie- en ventilatiemaatregelen maximaal € 4.000 per woning bedraagt. Dit is bedoeld om te borgen dat de regeling doelmatig is aangezien zo meer woningen kunnen worden geïsoleerd.

Ook is in artikel 6 bepaald dat gemeenten die een specifieke uitkering ontvangen ten hoogste 20% van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering besteden aan het bieden van gerichte ondersteuning aan eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen die daar zelf niet uit komen. Bijvoorbeeld in de vorm van een stappenplan of een verduurzamingsplan van de woning. Daarbij kan ook worden samengewerkt met bewonersinitiatieven. Door samen te werken met een bewonersinitiatief, kan de gemeente aansluiten bij de energie die er in de samenleving is.

De gemeente kan ten hoogste 10% van de ontvangen specifieke uitkering besteden aan uitvoeringskosten. Daarnaast kan de gemeente de middelen voor uitvoeringskosten voor klimaat, die zijn opgenomen in de bestuurlijke afspraken¹³, inzetten bijvoorbeeld voor het uitwerken van plannen.

Daarnaast moet de gemeente in minimaal 75% van het aantal slecht geïsoleerde woningen waarvoor de gemeente budget heeft aangevraagd isolatiemaatregelen bewerkstelligen. De definitie van slecht geïsoleerde woningen is opgenomen in artikel 1, het betreft woningen met een energielabelklasse D, E, F, G of een met die labelklasse vergelijkbare energetische staat. De doelgroep van de lokale aanpak is daarmee op het eerste oog ruimer dan het doel van het Nationaal Isolatieprogramma als geheel. Dat doel luidt "2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, met de nadruk op de 1,5 miljoen slecht geïsoleerde woningen (label E, F en G) waarbij één of meerdere stappen worden gezet richting de standaard voor woningisolatie". Ook eigenaar-bewoners in woningen met label D of een vergelijkbare energetische staat hebben ondersteuning nodig bij het isoleren van hun woning en hebben risico op energiearmoede. Gemeenten kunnen ervoor kiezen in hun aanpak ook woningen mee te nemen die beter geïsoleerd zijn. Gemeenten hebben aangegeven daar behoefte aan te hebben, aangezien beter geïsoleerde woningen kunnen voorkomen in een complex of wijk waar de gemeentelijke aanpak op is gericht. Het is wenselijk dat één of meerdere stappen worden gezet richting de standaard voor woningisolatie. De standaard voor woningisolatie kan worden behaald door toepassing van de minimale streefwaarden voor afzonderlijke bouwdeelen, ventilatie en kierdichting. De voorwaarden voor de ISDE en de SVVE sluiten grotendeels aan op de streefwaarden. Daardoor is aansluiting bij de standaard geborgd.

---

¹² Feitelijk is de verzameling subsidievoorschriften die bekend staat als de ISDE een onderdeel van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies.

¹³ De bestuurlijke afspraken zijn opgenomen in het Ontwerp Beleidsprogramma Klimaat van 2 juni 2022, Kamerstukken II, 2021/22, 32813 nr. 1049.

Een toelichting op deze en andere onderdelen van de regeling zullen in de artikelsgewijze toelichting uitgebreider aan bod komen.

2.3 Samenhang met andere regelingen

Met behulp van de middelen die gemeenten op grond van deze regeling ontvangen, kunnen ze mensen extra financiële steun in de rug geven, bijvoorbeeld door het openstellen van een subsidieverordening of het inzetten van vouchers. Dit kan bovenop de landelijke subsidies: de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (hierna: ISDE) en de Subsidieregeling verduurzaming verenigingen van eigenaars (hierna: SVVE), voorheen de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH). Die subsidieregelingen staan het namelijk toe om gestapeld te worden met andere financiële middelen vanuit overheden.

In het kader van de eerder genoemde ondersteuning kunnen gemeenten de mensen ook helpen met het doen van aanvragen voor die subsidieregelingen, als mensen daar zelf niet uit komen. Daarnaast kan deze regeling ook in combinatie met het Nationaal Warmtefonds een uitkomst bieden voor mensen om de financiering van isolatiemaatregelen en ventilatiemaatregelen haalbaar te maken.

ISDE: ontzorging mogelijk bij aanvraag

De ISDE-regeling biedt tot 30% subsidie bij meerdere verduurzamingsmaatregelen en tot 15% subsidie bij één isolatiemaatregel. Zie: ISDE: Wijzigingen 2022 (rvo.nl). Bij de ISDE kan de subsidie namens de eigenaar-bewoner ook worden aangevraagd door een (daartoe door de bewoner gemachtigde) derde partij. Gemeenten en andere intermediaire partijen kunnen zo eigenaar-bewoners helpen en ontzorgen door de aanvraag voor hen in te vullen. De subsidie wordt rechtstreeks aan de eigenaar-bewoner uitbetaald. Zie stap 6 op <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/woningeigenaren/stappenplan-woningeigenaren#stap-6%3A-vraag-de-subsidie-aan>.

SVVE: Eén loket voor VvE's

Op 1 januari 2023 wordt de SVVE van kracht (dit is de opvolger van de Subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH), zie: www.rvo.nl/seeh). Hierdoor is voor (gemengde) verenigingen voortaan 1 subsidieloket waar zowel subsidie voor isolatie- als voor warmtemaatregelen kan worden aangevraagd. Ook de subsidie voor een energieadvies en voor procesbegeleiding valt onder de SVVE.

Zie: www.rvo.nl/svve.

De ISDE en SVVE zijn van toepassing op maatregelen die door een bedrijf zijn uitgevoerd. Met deze regeling kunnen gemeenten ook doe-het-zelf maatregelen stimuleren bijvoorbeeld door er subsidie voor beschikbaar te stellen. Om de kwaliteit van die maatregelen te stimuleren en zo gezondheidsproblemen te voorkomen, worden kluswijzers beschikbaar gesteld. Voor doe-het-zelf maatregelen geldt dat stapeling met de ISDE of de SVVE niet mogelijk is, in die regelingen is dat immers uitgesloten.

Nationaal Warmtefonds

Het Nationaal Warmtefonds heeft financiering met lange looptijden en een lage rente beschikbaar voor woningeigenaren en VvE's die hun woning willen verduurzamen. Met name voor de groepen met onvoldoende spaargeld en die op de markt niet terecht kunnen voor financiering tegen aantrekkelijke voorwaarden, is het Nationaal Warmtefonds een belangrijke oplossing.

Het Nationaal Warmtefonds begint in de eerste helft van 1 oktober 2022 met het verstrekken van financiering aan woningeigenaren zonder leenruimte, ook buiten wijkaanpakken. De woningeigenaren betalen aflossing 0% rente en het restschuldrisico wordt gedragen door het Nationaal Warmtefonds. Woningeigenaren zonder leenruimte binnen wijkaanpakken hebben deze financieringsmogelijkheid sinds juli 2021.

Woningeigenaren zonder leenruimte en woningeigenaren met een laag inkomen krijgen vanaf de eerste helft van oktober 2022 de financiering tegen een rente van 0%.

Meerkosten die nodig zijn om de verduurzaming te realiseren kunnen worden meegefinancierd,

zoals nieuwe kozijnen bij dubbelglas of het afwerken van muren en plafonds na het aanbrengen van isolatie. Deze mogelijkheid bestond al. Voor investeringen die los staan van het verduurzamen, is voor woningeigenaren de hypotheek een logischer financieringsvorm. Daarnaast breidt het Nationaal Warmtefonds vanaf november 2022 de financieringsmogelijkheden uit naar kleine VvE's. Zie: www.warmtefonds.nl.

2.4 Verenigingen

De gemeente kan de activiteiten als bedoeld in artikel 2 ook inzetten voor gemengde verenigingen zoals gemengde VvE's. In een vereniging zal de vergadering van eigenaars veelal moeten besluiten over isolatie- en/of ventilatiemaatregelen. De besluitvorming binnen een vereniging kan meerdere jaren in beslag nemen.

Appartementseigenaars kunnen veelal niet zelfstandig de gevel of het dak isoleren. Besluitvorming vindt plaats volgens de regels van afdeling 2, titel 9 van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek. Het besluiten over isolatie- en/of ventilatiemaatregelen in een VvE gaat als volgt. Het nemen van isolatie- en/of ventilatiemaatregelen dient als onderwerp op de agenda van de vergadering van eigenaars (ALV) te worden gezet. De vergadering van eigenaars besluit met een meerderheid van 50% plus 1 over de te nemen maatregelen. Een vergadering van eigenaars dient minimaal jaarlijks plaats te vinden. Om de besluitvorming te bevorderen kunnen tussentijds meerdere vergaderingen worden gehouden om zo de appartementseigenaars tussentijds te kunnen informeren. Het VvE-bestuur is tot een bepaald bedrag gemachtigd om voorafgaand aan de vergadering van eigenaars uitgaven te doen, zoals bijvoorbeeld het aanvragen van een energieadvies. In de vergadering van eigenaars kan vervolgens het besluit worden genomen voor welke isolatie- en/of ventilatiemaatregelen een offerte kan worden opgevraagd. Bij de volgende vergadering van eigenaars wordt besloten welke offerte wordt geaccepteerd. In het kader van het bieden van gerichte ondersteuning kan de gemeente een rol vervullen bij het verzorgen van procesbegeleiding voor gemengde verenigingen, zodat de besluitvorming efficiënter verloopt.

2.5 Hoogte van de uitkering

De middelen die aan de gemeente ter beschikking worden gesteld, zijn gebaseerd op een verdeelsleutel, die betrekking heeft op het aantal slecht geïsoleerde woningen in combinatie met inkomens met een risico op energiearmoede.¹⁴ Het gaat om huishoudens met een inkomen tot 290% van het sociaal minimum in woningen met een energetische staat vergelijkbaar met label D en slechter en om huishoudens met een inkomen tot 150% van het sociaal minimum in woningen met een energetische staat vergelijkbaar met label C en slechter. Deze criteria en de focus van de voorwaarden in de regeling op slecht geïsoleerde woningen sluiten aan bij de motie Grinwis c.s. die de regering verzoekt de komende jaren de focus te leggen op het isoleren van woningen met label G, F, E en D, te beginnen daar waar de grootste energiearmoede is.¹⁵

Door te werken met een verdeelsleutel heeft elke gemeente duidelijkheid over het beschikbare budget per gemeente voor 2023 en voor 2024. Op basis daarvan kunnen gemeenten een meerjarige, programmatische aanpak vormgeven. Gemeenten hebben aangegeven behoefte te hebben aan duidelijkheid en continuïteit in de aanpak.

In 2023 kan de gemeente aanspraak maken op maximaal het voor die gemeente gereserveerde budget voor 2023, en in 2024 op maximaal het voor die gemeente gereserveerde budget voor 2024.

Wanneer een gemeente voor 2023 geen aanvraag doet of minder aanvraagt dan het voor 2023 gereserveerde budget, zal worden gezien of de middelen kunnen worden toegevoegd aan het voor de gemeente gereserveerde bedrag voor 2024. Daartoe zal de onderhavige regeling worden aangepast op het punt van de middelen per gemeente voor 2024. Of dat (volledig) mogelijk zal

¹⁴ De aantallen zijn berekend door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en gepubliceerd op de website van het CBS.

¹⁵ Kamerstukken II 2021/22, 32813 nr. 924.

zijn, kan pas worden beoordeeld op basis van het totaal van het budget in de aanvragen voor 2023.

De verdeelsleutel is erop gericht de beschikbare middelen te verdelen over gemeenten. De indicatoren zijn niet geschikt om binnen de gemeente de specifieke individuele woningen te selecteren waar de aanpak zich op richt. Voor het vormgeven van de aanpak kunnen gemeenten gebruik maken van andere gegevens zoals gegevens van het CBS of van dego.vng.nl.

Indien de gemeente ervoor kiest om de aanpak ook in te zetten voor beter geïsoleerde woningen, heeft dat geen gevolgen voor het totale budget dat de gemeente kan ontvangen op basis van de verdeelsleutel. Wel moet een gemeente daarbij opletten dat zij voldoen aan de verplichtingen van artikel 6, waarbij het belangrijk is dat de op grond van dat artikel bepaalde aantallen slecht geïsoleerde woningen worden geïsoleerd.

3. Verantwoording, terugvordering en vaststelling

Het college van burgemeester en wethouders besteedt de specifieke uitkering volledig uiterlijk op 31 december 2026 als de specifieke uitkering in 2023 is verstrekt aan de gemeente en uiterlijk op 31 december 2027 als de specifieke uitkering in 2024 is verstrekt aan de gemeente. Indien de volledige besteding van de specifieke uitkering voor die datum niet mogelijk is, kan de minister die termijn op gemotiveerd verzoek van het college eenmaal met ten hoogste een jaar verlengen.

De gemeente verantwoordt zich via het systeem van single information, single audit (SiSa), zoals bepaald in de ministeriële regeling informatieverstrekking SiSa. Bij niet tijdig indienen van de verantwoordingsinformatie, kan het maatregelenbeleid van het ministerie van BZK in werking treden.

De specifieke uitkering kan worden teruggevorderd indien niet is voldaan aan de verantwoordingsplicht. Daarnaast kan de specifieke uitkering worden teruggevorderd indien uit de verantwoordingsinformatie blijkt dat de specifieke uitkering niet, niet volledig of onrechtmatig is besteed.

Ter voorbeeld volgt hier een uitwerking van het terugvorderingsbeleid in het geval de gemeente niet heeft voldaan aan de verplichting uit artikel 6 waarin is bepaald dat in ten minste 75% van het aantal slecht geïsoleerde woningen dat de gemeente in de aanvraag heeft opgegeven energiebesparende isolatiemaatregelen moeten zijn bewerkstelligd. In dat geval kan de minister een deel van het budget terugvorderen. Voor het verschil tussen het aantal wel geïsoleerde woningen en het aantal woningen horend bij de 75% kan de minister een bedrag per woning van 70% van 1.460 euro, oftewel 1.022 euro, terugvorderen.

Ter illustratie: Stel de gemeente heeft budget aangevraagd voor 80 slecht geïsoleerde woningen. Na 3 jaar heeft de gemeente in 30 slecht geïsoleerde woningen isolatiemaatregelen bewerkstelligd. De gemeente had in ten minste 75%, oftewel 60 slecht geïsoleerde woningen, isolatiemaatregelen moeten bewerkstelligen. De gemeente wordt gevraagd om 70% van het uitgekeerde bedrag voor 30 woningen terug te betalen. Het gaat om $70\% \times 30 \times \text{€ } 1460,- = \text{€ } 30.660,-$.

Als vervolgens nog middelen resten dan worden die middelen minus het budget dat aan uitvoeringskosten kan worden besteed (10% van de ontvangen specifieke uitkering) en minus het budget dat aan gerichte ondersteuning kan worden besteed (20% van de ontvangen specifieke uitkering) teruggevorderd.

Een andere optie is dat de gemeente de minister verzoekt om langer de tijd te krijgen om wel aan de verplichtingen te kunnen voldoen, als dat de gemeente niet lukt om de activiteiten waar de specifieke uitkering voor is verstrekt op de uiterlijke gestelde termijn af te ronden (dat is 31 december 2026 voor een specifieke uitkering die in 2023 is verstrekt, en 31 december 2027 voor een specifieke uitkering die in 2024 is verstrekt).

De specifieke uitkering wordt vastgesteld in het jaar van de laatste Sisa-verantwoording over de betreffende middelen, dat wil zeggen als de middelen van de specifieke uitkering volledig zijn besteed.

Het college informeert de minister jaarlijks over de onderstaande indicatoren.

- 1) Het aantal slecht geïsoleerde woningen als bedoeld in artikel 1 van de regeling waarin energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen zijn genomen (ten behoeve van controle op de verplichting uit artikel 6, eerste lid, onderdeel a);
- 2) Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning of waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b, van de regeling (ten behoeve van controle op de verplichting uit artikel 6, eerste lid, onderdeel b);
- 3) Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel c (ten behoeve van controle op de verplichting uit artikel 6, eerste lid, onderdeel c);
- 4) Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen (ten behoeve van controle op de verplichting uit artikel 6, eerste lid, onderdeel d);
- 5) Het hoogste bedrag aan energiebesparende isolatiemaatregelen dat aan een individuele woning is toegekend (ten behoeve van controle op de verplichting uit artikel 6, eerste lid, onderdeel e);
- 6) Het aantal woningen dat niet valt onder het begrip slecht geïsoleerde woning als bedoeld in artikel 1 van de regeling waarin energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a, eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen, zijn genomen;
- 7) Voor hoeveel van de onder 1) en 6) genoemde woningen ISDE of SVVE is aangevraagd;
- 8) Het aantal eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen waaraan gerichte ondersteuning is geboden of waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b;
- 9) Besteding van middelen ten behoeve van bewonersinitiatieven.

De indicatoren bij de kantnummers 1 tot en met 6 betreffen controle op de verplichtingen uit artikel 6, eerste lid, van de regeling. De indicatoren bij kantnummers 7 tot en met 9 betreffen aanvullende informatie die inzicht verschaffen ten aanzien van deze specifieke aspecten die een belangrijke rol spelen in het kader van de lokale aanpak binnen het Nationaal Isolatieprogramma, zonder dat deze direct samenhangen met verplichtingen uit artikel 6, eerste lid,

Het college verleent op verzoek van de minister medewerking en verstrekt informatie ten behoeve van de voortgang en evaluatie van de doelmatigheid en doeltreffendheid van deze regeling.

Monitoring

Om zicht te hebben op de voortgang en het effect van de isolatiemaatregel op de CO₂ reductie in de gebouwde omgeving is het wenselijk dat gemeenten ook inzicht hebben in het aantal specifieke maatregelen dat worden getroffen. Het gaat dan onder meer om de informatie over de getroffen maatregelen onderverdeeld naar:

- a) dakisolatie (danwel zolder- of vlieringisolatie);
- b) vloerisolatie of bodemisolatie;
- c) spouwmuurisolatie;
- d) gevelisolatie;
- e) HR-glas-, kozijnpaneel- of deurisolatie in de thermische schil.

Aan gemeenten wordt gevraagd dit bij te houden en te monitoren. Veelal zal de gemeente daar al een monitoringsysteem voor hebben. De minister kan op basis van een aanvraag of steekproef dan inzicht krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de regeling.

4. BTW

De maatregelen ten behoeve van de uitvoering van de programma's waarvoor de uitkering kan worden verstrekt kunnen maatregelen zijn waarover de gemeente BTW verschuldigd is. Gemeenten wordt gevraagd daar in de aanvraag rekening mee te houden en het aan BTW verschuldigde bedrag in de aanvraag op te geven. Bij de toekenning van een specifieke uitkering zal de bijdrage exclusief BTW worden toegekend aan de gemeente, en de BTW-component worden

gestort in het BTW-Compensatiefonds van het Ministerie van Financiën. Gemeenten kunnen op grond van de relevante wet- en regelgeving een beroep doen op terugontvangst van de betaalde BTW-componenten.

Het is denkbaar dat een gemeente in het kader van de betreffende programma's maatregelen verricht waarbij de kosten aftrekbaar zijn op grond van de Wet op de omzetbelasting 1968. De specifieke uitkering wordt niet verstrekt voor deze kosten. Het geldende uitgangspunt is: kosten die op een andere wijze gecompenseerd kunnen worden, worden niet uit de specifieke uitkering betaald.

5. Staatssteun

Omdat de specifieke uitkering onder meer besteed kan worden aan door derden verleende diensten en aan verhuurders (namelijk verhuurders binnen gemengde verenigingen), is het van belang dat de gemeenten bij de besteding alert zijn op de – Europese – regels inzake staatssteun. De gemeenten hebben een zelfstandige verantwoordelijkheid om te waarborgen dat geen verboden staatssteun wordt verstrekt. Ook wordt opgemerkt dat bij aanbestedingen ten behoeve van de projecten de regels uit de Aanbestedingswet 2012 van toepassing kunnen zijn.

Ten aanzien van staatssteun is met name van belang de vraag of er sprake is van bevoordeling van een onderneming in Europeesrechtelijke zin (als bedoeld in artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)), welke door de subsidie bepaalde kosten, die ze normaal zelf moeten betalen, niet hoeven te dragen. Aangezien de projecten waarvoor de specifieke uitkering wordt toegekend nog niet precies zijn ingevuld (zoals welke partijen worden ingehuurd), kan op rijksniveau geen staatssteuntoets worden uitgevoerd. Conform de interdepartementale afspraken over staatssteun moeten de gemeenten daarom zelfstandig een staatssteuntoets uitvoeren.

Het is mogelijk voor gemeenten om voor kleine bedragen gebruik te maken van de de-minimisverordening (Verordening (EU) Nr. 1407/2013) van de Europese Commissie (hierna: de EC). Daarbij kan aan ondernemingen over een periode van drie belastingjaren tot € 200.000 steun worden verstrekt die geacht wordt niet te kwalificeren als staatssteun in de zin van artikel 107, eerste lid, VWEU. Steun die voldoet aan de voorwaarden uit de de-minimisverordening hoeft dan ook niet gemeld te worden bij de EC.

Het de-minimisplafond geldt per onderneming. Voor de berekening ervan moet alle de-minimissteun die een onderneming van overheden heeft ontvangen bij elkaar worden opgeteld, ongeacht het doel waarvoor de-minimissteun is verstrekt. De ruimte van een onderneming om de-minimissteun te genieten moet op voortschrijdende grondslag worden beoordeeld. Dat wil zeggen dat als een overheid de-minimissteun aan een onderneming wil verstrekken, er moet worden gekeken hoeveel de-minimissteun er in dat belastingjaar en in de twee voorgaande belastingjaren al aan de desbetreffende onderneming is verstrekt. Daarom is het belangrijk dat een bestuursorgaan, bij het verstrekken van de-minimissteun dat ook vermeldt aan de begunstigde. Als het plafond is bereikt, mag in het betreffende jaar geen de-minimissteun meer worden verleend.

Bij een verstrekking van financiële middelen aan een eigenaar-bewoner is geen sprake van staatssteun, maar bij een verstrekking van financiële middelen aan een verhuurder wel. Als een gemeente dus met behulp van deze specifieke uitkering een subsidieverordening openstelt die door een gemengde VvE kan worden aangevraagd (waarin naast koopwoningen waarin eigenaar-bewoners wonen ook verhuurwoningen zijn), zal de gemeente met betrekking tot die aanvrager bedacht moeten zijn op de staatssteunregels.

Middelen die een gemeente ontvangt op grond van de onderhavige regeling kunnen gestapeld worden met middelen die de verhuurder binnen een gemengde vereniging ontvangt op grond van de SVVE. Dat wil zeggen dat een gemeente ervoor kan kiezen om een subsidieverordening open te stellen op grond waarvan een verhuurder binnen een gemengde vereniging naast de vergoeding

die hij krijgt op grond van de SVVE ook nog een deel van de kosten van de isolatiemaatregel vergoedt met behulp van middelen die de gemeente ontvangen heeft op grond van deze regeling. Met oog op de staatssteunregels zullen de verhuurder en de gemeente dan echter goed moeten opletten: als bijvoorbeeld de de-minimisverklaring wordt gebruikt dan zal zowel het bedrag dat de verhuurder ontvangt op grond van de SVVE als het bedrag dat de verhuurder ontvangt vanuit de middelen die verstrekt zijn op grond van deze regeling bij elkaar opgeteld moeten worden en meetellen binnen het toegestane plafond van de € 200.000 in een periode van drie opeenvolgende belastingjaren.

Naast de de-minimisverordening kan de gemeente ook kijken naar mogelijke uitzonderingsgronden op het staatssteunverbod in de Algemene groepsvrijstellingsverordening (hierna: AGVV), zoals bijvoorbeeld artikel 38 AGVV met betrekking tot de investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntie maatregelen. Ook bij die mogelijke uitzonderingsgronden gelden voorwaarden zoals bepaalde maximumpercentages van de kosten van de activiteiten die vergoed mogen worden.

Als de te verstrekken steun aan een verhuurder niet voldoet aan de voorwaarden in het kader van de AGVV of de de-minimisverordening, dan kan de gemeente geen subsidie toekennen aan deze verhuurder (dan wel zal de gemeente de subsidie moeten aftoppen op een bepaald bedrag om binnen de voorwaarden te blijven).

Met concrete vragen over staatssteun kan een gemeente contact opnemen met Europa Decentraal.

6. Relatie met andere wet- en regelgeving

6.1 Algemene wet bestuursrecht

Een beschikking tot het verstrekken van een specifieke uitkering is een beschikking in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Indien het college van B&W het niet eens is met de beschikking van de minister, dan kan het college daartegen in bezwaar gaan en vervolgens beroep bij de bestuursrechter instellen op grond van de Awb. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat volgens deze regeling alleen gemeenten in aanmerking komen voor het ontvangen van een specifieke uitkering voor hun bijdrage aan een isolatieprogramma. Dat betekent dat derden, zoals de bij het isolatieprogramma betrokken andere partijen, geen rechtstreeks belang hebben bij de beschikking van de minister en dat zij om die reden niet als belanghebbenden tegen die beschikking in bezwaar of beroep kunnen gaan.

6.2 Financiële-verhoudingswet

De financiële verhouding tussen het rijk en de gemeenten is geregeld in de Financiële-verhoudingswet. De bepalingen over specifieke uitkeringen uit de Financiële-verhoudingswet zijn op deze regeling van toepassing. Daarom is in deze ministeriële regeling toepassing gegeven aan artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet met betrekking tot de wijze van verantwoording door de gemeente van de besteding van de specifieke uitkering en de eventuele terugvordering als deze onrechtmatig zou worden besteed. Dit is gedaan in lijn met het uitgangspunt bij specifieke uitkeringen om de wijze van verantwoording en terugvordering in de regeling van de specifieke uitkering op te nemen.

6.3 Grondslag van deze regeling

Zoals ook aan het slot van de inleiding van deze toelichting is aangegeven: in het onderhavige geval is gebruik gemaakt van artikel 17, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet. Dat biedt in samenhang met artikel 4:23, derde lid, onderdeel a, van de Algemene wet bestuursrecht, de mogelijkheid om, vooruitlopend op de totstandkoming van een wettelijke grondslag, een ministeriële regeling vast te stellen. Dit kan alleen mits binnen een jaar na vaststelling van de regeling de wettelijke grondslag daarvoor (in dit geval een algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 81, tweede lid, van de Woningwet) is gerealiseerd. Het opstellen van deze algemene maatregel van bestuur is een separaat en al lopend regelgevingstraject.

6.4 Andere regelingen

De lokale aanpak binnen het Nationaal Isolatieprogramma heeft zoals vaker in deze toelichting opgemerkt inhoudelijke relaties met de ISDE en de SVVE, omdat die regelingen ook zien op verduurzaming van de bestaande gebouwvoorraad. Deze regeling is aanvullend aan de reeds bestaande ISDE en de SVVE. Het ligt voor de hand dat gemeenten eigenaar-bewoners en verenigingen wijzen op en ondersteunen bij het aanvragen van ISDE en SVVE. Wanneer er huurwoningen in een complex zitten kan er ook samenloop zijn met de Subsidie Verduurzaming en Onderhoud Huurwoningen (SVOH). Dit is ook relevant in verband met staatssteun (zie paragraaf 5).

Op grond van de Wet natuurbescherming dient bij na-isolatie werkzaamheden goed rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van beschermde soorten die in woningen en gebouwen nestelen en verblijven (veelal de huismus, gierzwaluw en diverse vleermuisensoorten). Provincies ontvangen middelen voor versnelling van natuurvriendelijk isoleren via bijvoorbeeld soortenmanagementplannen.

7. Administratieve lasten voor burgers en bedrijven

Er is geen sprake van administratieve lasten voor burgers of bedrijven. De begunstigden van de uitkering zijn gemeenten, verantwoording met de bijbehorende administratieve lasten vindt door hen plaats.

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies, omdat het naar verwachting geen (omvangrijke) gevolgen voor de regeldruk heeft.

8. Financiële gevolgen Rijksoverheid

Voor de lokale aanpak in het Nationaal Isolatieprogramma is door het kabinet Rutte III¹⁶ en Rutte IV¹⁷ in totaal € 1.152.650.000 beschikbaar gesteld. Onderdeel daarvan is 5% uitvoeringskosten op nationaal niveau. Het voor de lokale aanpak beschikbare budget wordt verdeeld over de opgave: 750.000 koopwoningen. Per woning is derhalve gemiddeld € 1.460 beschikbaar.

Voor 2023 en 2024 is via deze specifieke regeling € 131.575.000 respectievelijk € 75.050.000 beschikbaar¹⁸. Gerelateerd aan de doelstellingen van het Nationaal Isolatieprogramma zijn daar grosso modo 142.000 woningen mee gemoeid.

Vanaf 2024 worden, afhankelijk van budgettaire besluitvorming, de middelen beschikbaar gesteld die zijn gereserveerd door Rutte IV. Vanaf 2024 kan daardoor – op basis van een volgende regeling - een aanvraag worden gedaan voor middelen die in de periode 2024 tot en met 2028 beschikbaar worden gesteld. De besteding van de middelen door gemeenten kan doorlopen tot en met 2030. Naar verwachting worden voor die periode meerdere aanvragen mogelijk gemaakt c.q.

---

¹⁶ Kamerstukken II 2021/22, 30196 nr. 770.

¹⁷ Kamerstukken II 2021/22, 30196 nr. 791.

¹⁸ In 2022 is een deel van het beschikbare budget (€ 68.500.000) voor de lokale aanpak reeds beschikbaar gesteld aan gemeenten via een SPUK (Kamerstukken II 2021/22, 30196 nr. 790.). Dit budget is 6% van het totale budget voor de lokale aanpak. Voor 2023 en 2024 is in totaal € 217.500.000 beschikbaar voor de lokale aanpak; € 38.500.000 voor 2023 en € 41.500.000 voor 2024 uit de middelen die door Rutte III beschikbaar zijn gesteld; € 62.500.000 voor 2023 uit de middelen die door Rutte IV beschikbaar zijn gesteld en die via een kasschuif van 2027 naar 2023 zijn geschoven; en € 37.500.000 in zowel 2023 en 2024 uit de middelen die in de Miljoenennota 2023 (Kamerstukken II 2022/23 36200 VII nr. 2) beschikbaar zijn gesteld. Dit budget is 19% van het totale budget voor de lokale aanpak. Na aftrek van de uitvoeringskosten op nationaal niveau resteert € 206.625.000. In lijn daarmee is voorzien dat gemeenten voor 19% van de opgave aanvragen indienen. Dit komt grosso modo overeen met 142.000 woningen.

meerdere tranches opengesteld. Het in 2023 en 2024 reeds aan een gemeente uitgekeerde budget wordt daarbij in mindering gebracht op het totaal beschikbare budget.

9. Consultatie

PM

10. Inwerkingtreding en vervaldatum

PM

II. Artikelsgewijs

Artikel 1

In artikel 1 is een slecht geïsoleerde woning gedefinieerd als woongelegenheden als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Woningwet met een energielabelklasse D, E, F, G. In veel gevallen hebben woningen echter nog geen energielabel als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van het Besluit Energieprestatie Gebouwen, dat het 'nieuwe energielabel' betreft.

Om in die gevallen toch te kunnen kwalificeren als slecht geïsoleerde woning onder deze regeling, kan een gemeente de energetische staat van de woning bepalen aan de hand van het aantal niet of slecht geïsoleerde bouwdelen. Het gaat daarbij om de volgende bouwdelen:

- a. de vloer;
- b. de gevel, waaronder de spouwmuur;
- c. het dak, de zolder of de vliering;
- d. de ramen in de woonkamer (dit kan zowel enkel als ook dubbelglas betreffen dat lang geleden is aangebracht en geen goede isolatiewaarde heeft);
- e. de ramen in overige kamers (ook dit kan zowel enkel als dubbelglas betreffen om dezelfde genoemde reden).

Er is sprake van een woning met een vergelijkbare energetische staat als minste twee van de genoemde bouwdelen niet of slecht geïsoleerd zijn.

Voor het begrip woning is een ruime definitie gekozen. Hier vallen bijvoorbeeld ook onzelfstandige woningen (zoals studentenwoningen), woonwagens en woonboten. Ook daar is namelijk verduurzaming te behalen, en een gemeente heeft de vrijheid om daar in de aanpak rekening mee te houden. Wel geldt de verplichting uit artikel 6 dat ten minste 70% van de middelen die de gemeente besteedt vanuit de specifieke uitkering, besteed dienen te worden aan energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a. Dit betreft energiebesparende isolatiemaatregelen zoals die gedefinieerd zijn in de ISDE en de SVVE, met eisen aan bijvoorbeeld de minimale Rd- of U-waardes.

Transformatiewoningen vallen niet onder het begrip woning in deze regeling.

Artikel 2

In artikel 2, eerste lid, zijn de activiteiten bepaald waar de gemeente de specifieke uitkering aan dient te besteden. Onderdeel a regelt aan welke energiebesparende isolatiemaatregelen middelen besteed dienen te worden, onder verwijzing naar de ISDE voor eigenaar-bewoners en de SVVE voor verenigingen. Dit betreft de grotere energiebesparende isolatiemaatregelen met eisen zoals minimale Rd- of U-waardes. Voor de precieze eisen aan die maatregelen wordt verwezen naar de artikel 4.5.2, derde lid, van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies (ISDE) respectievelijk artikel 7, tweede lid, van de SVVE.

In samenhang met de verplichting uit artikel 6 geldt dat ten minste 70% van de middelen die de gemeente besteedt vanuit de specifieke uitkering, besteed moet worden aan deze energiebesparende isolatiemaatregelen of aan ventilatiemaatregelen. Het is niet de bedoeling dat enkel ventilatiemaatregelen in een woning worden getroffen, het gaat om de combinatie met de energiebesparende isolatiemaatregelen.

In tegenstelling tot de ISDE en de SVVE is het in onderhavige regeling wel mogelijk dat de maatregelen zelf, en niet door een bouwinstallatiebedrijf worden uitgevoerd. Om de kwaliteit van de doe het zelf maatregelen te stimuleren en zo gezondheidsproblemen te voorkomen, worden kluswijzers beschikbaar gesteld.

In onderdeel b is de activiteit van het bieden van gerichte ondersteuning bepaald. Het gaat bij deze activiteit om het bieden van gerichte hulp en ondersteuning waarbij naar de specifieke situatie van het betreffende woning/gebouw van de eigenaar-bewoner en/of gemengde vereniging wordt gekeken en wordt geholpen bij het maken van keuzes en plannen.

Er is een niet-limitatieve opsomming opgenomen in de onderdelen 1° tot en met 4° van soorten ondersteuning waarmee gemeenten de eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen zouden kunnen helpen. De opsomming is niet-limitatief om de gemeenten de ruimte te geven om lokaal

plannen te maken om eigenaar-bewoners en gemengde verenigingen zo goed mogelijk te ondersteunen. Bij advisering over financiering is van belang dat een adviseur of bemiddelaar een vergunning heeft op grond van de Wet op het financieel toezicht.

In onderdeel c is geregeld dat de specifieke uitkering mag worden besteed aan de inzet van ambtelijke capaciteit of de inhuur van externe capaciteit ten behoeve van de uitvoering van het isolatieprogramma, niet behorend tot onderdeel b. In artikel 6 is bepaald dat ten hoogste 10 % van de ontvangen specifieke uitkering hieraan besteed mag worden.

Hierbij kun je denken aan overheadkosten zoals een projectleider, communicatiekosten en het organiseren van projectvergaderingen.

Het onderscheid met de in onderdeel b geregelde ondersteuning is dat het bij de gerichte ondersteuning uit onderdeel b gaat om hulp en communicatie die op de concrete situatie van het gebouw van de eigenaar-bewoner of vereniging is toegespitst. Het gaat daarbij om maatwerk, om het bieden van gerichte begeleiding aan de personen die dat nodig hebben.

In het tweede lid is bepaald dat de energiebesparende isolatiemaatregelen en de ventilatiemaatregelen die met behulp van de specifieke uitkering worden gefinancierd met ingang van 1 januari 2023 of later dienen te worden uitgevoerd. Hier is voor gekozen vanwege het uitgangspunt dat de regeling een stimulerend effect moet hebben. Er moeten dus geen maatregelen mee worden gefinancierd die al zijn uitgevoerd en die ook tot stand zouden zijn gekomen zonder deze regeling. Er is gekozen voor 1 januari 2023 en niet pas bijvoorbeeld het moment van het sluiten van het aanvraagtijdvak of het moment van het ontvangen van de specifieke uitkering, om zo vroeg mogelijk te kunnen starten met het isoleren van slecht geïsoleerde woningen. Zo kan het bijvoorbeeld wel zijn dat een gemeente reeds aanvangt in januari 2023 en daar ook de specifieke uitkering uiteindelijk voor wil aanwenden, ook al heeft de gemeente de specifieke uitkering op dat moment nog niet ontvangen. De gemeente gebruikt op dat moment dan nog andere middelen.

Voor een toelichting over het derde lid dat betrekking heeft op BTW wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel 3

In het eerste lid is de maximale hoogte van de specifieke uitkering per gemeente in 2023 bepaald. In bijlage I is een tabel opgenomen waarin een gemeente dit maximale bedrag kan zien. Het bedrag is gebaseerd op de verdeelsleutel die nader is toegelicht in paragraaf 2.5 van het algemeen deel van de toelichting.

In het tweede lid is de maximale hoogte van de specifieke uitkering per gemeente in 2024 bepaald. Het aanvraagtijdvak voor 2024 moet nog geregeld worden. Dat zal in de toekomst plaatsvinden door deze regeling te wijzigen.

Zoals in paragraaf 2.5 van het algemeen deel van de toelichting omschreven, is er een kans, maar geen garantie, dat een gemeente het deel van het budget dat zij niet aanvraagt in 2023 in 2024 erbij kan krijgen. Dat zal dan eveneens met een wijziging van deze regeling worden geregeld.

Artikel 4

In het eerste lid is het aanvraagtijdvak voor 2023 geregeld. Dit beslaat een periode van drie maanden, zodat gemeenten de tijd hebben plannen rond te krijgen en aanspraak te kunnen maken op het budget voor 2023. Als gemeenten vroeg in het aanvraagtijdvak een aanvraag indienen, dan neemt de minister ook eerder een beschikking voor die gemeente, want in het derde lid is bepaald dat de minister binnen acht weken na het indienen van de aanvraag beslist over de toekenning.

In het tweede lid is bepaald welke gegevens een gemeente bij de aanvraag moet aanleveren. In onderdeel a wordt om een omschrijving van de activiteiten gevraagd.

In onderdeel b wordt een opgave van de gemeente gevraagd van het aantal slecht geïsoleerde woningen waarbij de gemeente met behulp van het aangevraagde bedrag energiebesparende isolatiemaatregelen en ventilatiemaatregelen zal bewerkstelligen. Niet iedere gemeente zal op het

moment van het indienen van de aanvraag al precies weten hoeveel eigenaar-bewoners of gemengde verenigingen ze gaan bereiken en in hoeveel woningen ze daadwerkelijk de energiebesparende isolatiemaatregelen gaan bewerkstelligen. Toch wordt om een zo goed mogelijke inschatting gevraagd. Het is belangrijk voor de gemeente om bij deze inschatting rekening te houden met de verplichtingen uit artikel 6. Bijvoorbeeld: in ten minste 75% van het aantal slecht geïsoleerde woningen dat de gemeente opgeeft zal ook daadwerkelijk energiebesparende isolatiemaatregelen getroffen moeten worden. Als dat niet lukt, dan zal worden teruggevorderd op de wijze die is omschreven in hoofdstuk 3 van het algemeen deel van de toelichting (Verantwoording, terugvordering en vaststelling). Daarnaast is het opgegeven aantal slecht geïsoleerde woningen bepalend voor het bedrag dat de gemeente ontvangt.

In onderdeel c wordt de hoogte van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering gevraagd. Dit bedrag bestaat uit het aantal slecht geïsoleerde woningen als bedoeld in onderdeel b, vermenigvuldigd met € 1460. Onderdelen b en c hangen dus samen: het aantal woningen dat een gemeente verwacht in te schatten correspondeert met het bedrag dat daarvoor beschikbaar is, naar rato van het beschikbare budget en het aantal woningen dat in de verdeelsleutel is opgenomen.

In onderdeel d wordt een opgave van het bedrag gevraagd dat de gemeente op grond van een eigen inschatting aan BTW verschuldigd is over de kosten voor de uitvoering van het isolatieprogramma. Een gemeente kan dit niet altijd al exact weten, maar er wordt een zo goed mogelijke inschatting gevraagd. Zie hoofdstuk 4 van het algemeen deel van de toelichting voor een nadere toelichting over de BTW.

In onderdeel e wordt een verklaring van de gemeente gevraagd waarin de gemeente aangeeft dat het isolatieprogramma waarvoor een specifieke uitkering wordt aangevraagd zal voldoen aan de verplichtingen, opgenomen in artikel 6. Op deze wijze wordt expliciet aandacht gevraagd voor de verschillende verplichtingen waar de gemeente bij het besteden van de specifieke uitkering aan moet voldoen. Er zijn geen afwijzingsgronden opgenomen in deze regeling; de controle op de verplichtingen gebeurt in het kader van de jaarlijkse SiSa-verantwoordingen. Omdat er hierdoor aan de voorkant geen harde toets is en gemeenten laagdrempelig het budget toegewezen krijgen, is het belangrijk om gemeenten duidelijk op de verplichtingen te wijzen die later een rol spelen in het kader van de verantwoording. Als daar namelijk niet aan wordt voldaan kan de specifieke uitkering immers (al dan niet gedeeltelijk) worden teruggevorderd.

In het derde lid is de beslistermijn voor de minister geregeld: dat is acht weken vanaf het moment van het indienen van de aanvraag, met eventueel een verlengingsmogelijkheid voor de minister van acht weken.

In het vierde lid is bepaald dat een aanvraag wordt ingediend via de website van de RVO.

Artikel 5

De specifieke uitkering wordt in één keer uitbetaald. Het moment van uitbetaling wordt in de beschikking geregeld. Dit kan per gemeente verschillen, afhankelijk van het moment waarop de gemeente de aanvraag indient. Als de gemeente de aanvraag vroeg in het aanvraagtijdvak indient, kan er immers ook eerder een beschikking worden genomen.

Daarnaast vermeldt de beschikking in ieder geval ook het totale bedrag van de uitkering, de wijze van verantwoording over de besteding van de uitkering en de periode waarbinnen de maatregelen moeten zijn uitgevoerd.

Artikel 6

In het eerste lid van artikel 6 zijn de verplichtingen geregeld waar een gemeente aan moet voldoen die een specifieke uitkering ontvangt. Hiermee wordt gestuurd op een doelmatige besteding van de middelen enerzijds waarbij een balans is gezocht met ruimte voor gemeenten anderzijds.

Er zijn geen afwijzingsgronden opgenomen in deze regeling. De controle op de verplichtingen gebeurt in het kader van de jaarlijkse SiSa-verantwoordingen. Omdat er hierdoor aan de voorkant geen harde toets is en gemeenten laagdrempelig het budget toegewezen krijgen, is het belangrijk

dat gemeenten vanaf het begin goed rekening houden met deze verplichtingen die later een rol spelen in het kader van de verantwoording. Als daar namelijk niet aan wordt voldaan kan de specifiek uitkering immers (al dan niet gedeeltelijk) worden teruggevorderd.

Onderdeel a van het eerste lid regelt dat in ten minste 75% van het aantal slecht geïsoleerde woningen dat de gemeente bij de aanvraag opgeeft ook daadwerkelijk energiebesparende isolatiemaatregelen getroffen moeten worden. Als dat niet lukt, dan zal worden teruggevorderd op de wijze die is omschreven in hoofdstuk 3 van het algemeen deel van de toelichting (Verantwoording, terugvordering en vaststelling).

In onderdeel b is bepaald dat ten hoogste 20% van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering kan worden besteed aan het bieden van gerichte ondersteuning als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel b.

In onderdeel c is bepaald dat ten hoogste 10% van het aangevraagde bedrag van de specifieke uitkering kan worden besteed aan uitvoeringskosten als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel c.

In onderdeel d is bepaald dat ten minste 70% van de middelen die de gemeente daadwerkelijk besteed, besteed moeten worden aan energiebesparende isolatiemaatregelen als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a. Benadrukt wordt dat het verschil met de andere genoemde percentages is, dat het in dit geval gaat om een percentage van de middelen die de gemeente daadwerkelijk besteed, en niet een percentage van het aangevraagde bedrag. Met deze verplichting wordt dus specifiek gestuurd op wat de gemeente daadwerkelijk besteed: daarbij moet de gemeente waken dat ten minste 70% van de middelen aan de isolatiemaatregelen wordt besteed. De reden om deze verplichting toe te passen op het niveau van de daadwerkelijke besteding is dat de gemeente wellicht nog niet precies weet hoeveel woningen zij kunnen isoleren, omdat dat afhankelijk is van de bereidheid van woningeigenaren en gemengde verenigingen. Dat aantal woningen kan dus bijvoorbeeld hoger maar ook lager uitvallen dan verwacht, en deze verplichting zorgt ervoor dat er ook in die gevallen duidelijk gestuurd wordt op de doelmatigheid. Ook dan moet immers ten minste 70% worden besteed aan energiebesparende isolatiemaatregelen.

Bij de uitvoeringskosten en de kosten voor het bieden van gerichte ondersteuning is het logischer om de verplichting op het niveau van de het totale aangevraagde bedrag toe te passen: die activiteiten kunnen door de gemeente immers grootschalig en projectmatig worden ingezet zonder nog precies te weten welke woningeigenaren of gemengde verenigingen ervoor zullen kiezen om hun woning te (laten) isoleren.

In onderdeel e is bepaald dat er ten hoogste € 4000 per woning mag worden besteed aan energiebesparende isolatiemaatregelen (eventueel in samenhang met ventilatiemaatregelen). Voor het maximum van € 4000 is gekozen vanwege de doelmatigheid van de regeling. Bedacht moet worden dat het bedrag geldt naast eventuele subsidie op grond van de ISDE of SVVE. Daarnaast is het van belang rekening te houden met de voorwaarde in onderdeel a; indien aan de meerderheid van de woningen het maximale bedrag wordt besteed zal niet worden voldaan aan de voorwaarde in onderdeel a. Dan lukt het immers niet om ten minste 75% van het aantal opgegeven woningen te isoleren.

In onderdeel f is geregeld wanneer de activiteiten moeten zijn afgerond. Voor de specifieke uitkeringen die in 2023 zijn verstrekt geldt dat de activiteiten uiterlijk op 31 december 2026 moeten zijn afgerond en voor de specifieke uitkeringen die in 2024 zijn verstrekt geldt dat de activiteiten uiterlijk op 31 december 2027 moeten zijn afgerond.

In het tweede lid is geregeld dat een gemeente de minister kan vragen om de termijn, telkens met ten hoogste één jaar, te verlengen. Verlenging kan nodig zijn met het oog op onvoorziene omstandigheden. De gemeente dient dat verzoek te motiveren.

Artikel 7

Als een gemeente een hoger bedrag aanvraagt dan voor die gemeente op grond van de

verdeelsleutel beschikbaar is, dan wordt de aanvraag afgewezen voor het deel dat het in de verdeelsleutel opgenomen bedrag overstijgt.

Artikel 8

De minister kan verzoeken om informatie over de voortgang van de activiteiten, of andere informatie die de minister nodig acht in het kader van het evalueren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van deze regeling.

Artikelen 9 en 10

Voor een toelichting over verantwoording, terugvordering en vaststelling (artikel 9) en over Inwerkingtreding en vervaldatum (artikel 10) zie de hoofdstukken 3 respectievelijk 9 van het algemeen deel van de toelichting.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Hugo de Jonge

Van: " " @mailing.regionaalenergieloket.nl>
Verzonden: donderdag 25 juli 2024 15:49
Aan: " " @zuidplas.nl>
Onderwerp: Doe-het-zelf isoleren populair onder gemeenten én bewoners

Document 35

U ontvangt niet vaak e-mail van " " @mailing.regionaalenergieloket.nl. [Meer informatie over waarom dit belangrijk is](#)

Beste " " ,

Heeft Gemeente Zuidplas al de specifieke uitkering voor de tweede tranche van de LAI bij RVO aangevraagd? Reminder: je kunt een aanvraag doen t/m donderdag 31 oktober. Deze ronde met extra budget voor doe-het-zelvers!

Extra budget voor doe-het-zelf aanpak

Als gemeente kun je bij de tweede tranche [extra budget aanvragen voor een doe-het-zelf aanpak](#) voor woningisolatie. Dat is goed nieuws, want doe-het-zelvers kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het waarmaken van jullie klimaatambities.

Zelf isoleren is populair

Bewoners isoleren hun woning graag zelf, blijkt uit onderzoek van Motivaction in opdracht van Milieu Centraal. Een kwart van de Nederlanders heeft vorig jaar zelf hun huis geïsoleerd. Als woningeigenaren isolatiemaatregelen zelf uitvoeren, zijn zij gemiddeld 65% goedkoper uit dan bij een isolatiebedrijf.

Bewoner " " over zijn deelname aan onze doe-het-zelf actie

"Ik was eigenlijk van plan het isoleren van de vloer nog een jaar uit te stellen, tot deze actie binnenkwam. De brief gaf uiteindelijk de laatste zet.

Wij hebben vloerverwarming dus ik merkte direct een groot verschil in mijn gasverbruik en comfort. Ik moet de jaarrekening nog afwachten maar naar schatting zullen we rond de " " besparen.

Na mijn bestelling heeft de buurman de kadokaart ook meteen gebruikt en heeft hij zijn dak ermee geïsoleerd."

Beproefde doe-het-zelf aanpak

Ben je zelf op zoek naar een doe-het-zelf aanpak voor jouw gemeente? Bij REL organiseren we op dit moment met 10 gemeenten een doe-het-zelf project, waarbij we woningeigenaren alle handvatten geven om zelf te isoleren.

• Kadokaart voor isolatiemateriaal

Inwoners krijgen een kadokaart voor de aanschaf van isolatiematerialen. De gemeente bepaalt op voorhand de kadokaartwaarde. Deze kadokaart kunnen inwoners zowel in de webshop als bij lokale bouwmarkten verzilveren. We werken met een open house systeem, wat zorgt voor een gelijk speelveld voor elke aanbieder en keuzevrijheid en voorraadgarantie voor de bewoner. Met de kadokaart gebruiken inwoners direct NIP-subsidie, waardoor ze zelf niets hoeven voor te schieten. Uit eerdere acties blijkt dat de conversie vier keer zo hoog is als bewoners geen geld hoeven voor te schieten. Zo kunnen ook inwoners met een beperkt budget eenvoudig isolatiematerialen aanschaffen.

- **Ondersteuning bij het klussen**

Binnen de doelgroep is er een groep die aangeeft wel zelf te willen isoleren, maar die denkt dat klussen te ingewikkeld of tijdrovend is. Daarom stelt REL een breed scala aan ondersteuningsmiddelen beschikbaar om de doe-het-zelver bij te staan, waaronder isolatiehandleidingen, een webinar en persoonlijk telefonisch advies.

- **Robuust systeem en ruime ervaring**

We ontzorgen je als gemeente; van bewonerscommunicatie tot real-time monitoring en input voor de SiSa-rapportage. Doordat we bij REL al vele kadokaartenacties uitgevoerd hebben, staat er een robuust systeem van de aanvraag tot de verzilvering. Via onze acties zijn er >340.000 cadeaubonnen verzilverd tijdens de RRE en RREW en inmiddels >1.000 bij de uitvoering van de LAI. Over de jaren is ons kadokaartsysteem doorontwikkeld om frauduleuze subsidieaanvragen tegen te gaan. Dit doen we onder andere met steekproefsgewijze controles bij aanbieders, foto-controles bij bewoners en BAG-ID checks in het aanvraagformulier.

REL organiseerde samen met Gemeente Molenlanden een doe-het-zelf kadokaartenproject voor de doe-het-zelf doelgroep van het Nationaal Isolatieprogramma. En met succesvolle resultaten: **binnen 24 uur was 75% van de beschikbare kadokaarten aangevraagd en na 3 dagen waren alle kadokaarten vergeven!**

Lees meer over dit praktijkverhaal op [Volkshuisvestingnederland.nl](https://volkshuisvestingnederland.nl)

Meer weten over de doe-het-zelf aanpak?

Wil jij (misschien) ook aan de slag met een doe-het-zelf aanpak in Gemeente Zuidplas? Neem dan vrijblijvend contact op via J@regionaalenergieloket.nl. Ik vertel je graag meer over de mogelijkheden.

Zonnige groet,

M: +31 (0)6 - [XXXXXX](tel:+316XXXXXX)

W: gemeente.regionaalenergieloket.nl

E: J@regionaalenergieloket.nl

Aan de leden**Datum**

24 februari 2025

Ons kenmerk

U202500094

Lbr. 25/012

Telefoon

070 3738393

Onderwerp

Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie van de VNG aan.

Aanleiding

In deze ledenbrief informeren wij u over de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie. Deze nieuwe modelregeling kan gevolgen hebben voor beleid en uitvoering bij gemeenten.

Achtergrond

Vanuit het ministerie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening is voor gemeenten een specifieke uitkering beschikbaar gesteld om bij te dragen aan het verduurzamen van slecht geïsoleerde koopwoningen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Het betreft woningen van eigenaar-bewoners en woningen in (gemengde) verenigingen. Deze uitkering en de daaraan verbonden voorwaarden zijn opgenomen in de *'Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties'* (<https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0047844&z=2024-06-28&q=2024-06-28>).

Om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van deze regeling is, op verzoek van gemeenten en in samenspraak met een klankbordgroep van gemeenten, de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie opgesteld. Deze regeling sluit aan bij de VNG Model Algemene subsidieverordening.

Met de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie kunnen gemeenten zelf op lokaal niveau een subsidiestelsel vormgeven waarmee zij inwoners kunnen ondersteunen bij het isoleren van hun woning en het treffen van energiezuinige ventilatiemaatregelen. Het model is zo opgesteld dat

gemeenten hiermee ook voldoen aan de verantwoordingseisen die verbonden zijn aan het verkrijgen van de specifieke uitkering van het rijk. Gemeenten hebben zelf de keuze om wel of geen gebruik te maken van de specifieke uitkering.

Bijlagen

Deze ledenbrief bevat 2 bijlagen:

Bijlage 1 - Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie met algemene en artikelsgewijze toelichting (nieuw model, november 2024).

Bijlage 2 – Implementatiehandleiding bij de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie (nieuw model, november 2024): Nadere toelichting van de te maken keuzes en instructies voor de toepassing van de regeling.

De Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie (nieuw model, november 2024), opgemaakt in Word 2.0-format (GVOP/DROP) voor publicatie, zonder toelichting, volgt nog. Zodra deze beschikbaar is, wordt deze toegevoegd bij de ledenbrief.

Meer informatie

De geconsolideerde teksten van de VNG-modellen (met de bijbehorende toelichtingen) zijn te raadplegen via de Kennisbank Decentrale Regelgeving (<https://www.decentraleregelgeving.nl/#>).

De VNG modelverordeningen (zonder de toelichtingen) staan ook in Modellen Decentrale Regelgeving (<https://puc.overheid.nl/mdr/>).

Vragen

Voor vragen over deze ledenbrief kunt u terecht bij het Klantcontactcentrum van de VNG, via 070-3738393 of e-mail: info@vng.nl.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie (nieuw model 20 februari 2025)

Leeswijzer modelbepalingen

- [...] of **[iets]** = door gemeente in te vullen, zie bijvoorbeeld artikel 2.
- **[iets]** = facultatief, zie bijvoorbeeld artikel 6.
- **[(tekst)]** = een voorbeeld ter illustratie of uitleg voor gemeente, zie bijvoorbeeld artikel 8, vierde lid
- Ook zijn er combinaties mogelijk. Zie bijvoorbeeld artikel 6 voor een facultatief artikel waarbij, als ervoor wordt gekozen het over te nemen, ook nog iets (het bedrag van het subsidieplafond) ingevuld dient te worden.

Waardevolle achtergrondinformatie, tips en aandachtspunten bij het invullen van dit model vind je in de implementatiehandleiding. Neem dit document goed door.

Besluit van het college van burgemeester en wethouders van de **[naam gemeente]** tot vaststelling van de Subsidieregeling lokale aanpak isolatie **[naam gemeente, eventueel jaartal]**

Het college van burgemeester en wethouders van **[naam gemeente]**;

gelet op de artikelen 3, 4, tweede lid, **[5, eerste lid]**, 6, vierde lid, 7, vierde lid, **[8, derde lid]**, artikel 14, derde lid, 15, derde lid en 16, derde lid, van de **[titel ASV van de gemeente]**;

besluit vast te stellen de Subsidieregeling lokale aanpak isolatie **[naam gemeente, eventueel jaartal]**;

Artikel 1. Definities

In deze regeling wordt verstaan onder:

- appartementsrecht: appartementsrecht als bedoeld in artikel 106, vierde lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek;
- bouwbedrijf: bedrijf dat in een handelsregister van een lidstaat van de Europese Unie of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is ingeschreven in de sectie bouwnijverheid of een vergelijkbare sectie;
- college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente **[gemeentenaam]**;
- doe-het-zelver: eigenaar-bewoner die één of meer energiebesparende isolatiemaatregelen eventueel in combinatie met een energiezuinige ventilatiemaatregel uitvoert of laat uitvoeren zonder tussenkomst van een bouwbedrijf;
- eigenaar-bewoner: natuurlijk persoon die:
  - a. een woning in eigendom heeft waarin hij zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben;
  - b. gerechtigde is van een bestaand appartementsrecht en in het desbetreffende appartement zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van dat appartement zal hebben;
  - c. zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben in een woning van een wooncoöperatie en in verband daarmee lid is van die wooncoöperatie; of
  - d. op basis van zijn lidmaatschap van een woonvereniging het recht heeft om in een woning te wonen en daarin zijn hoofdverblijf heeft of direct na renovatie van deze woning zal hebben;

- energielabel: energielabel als bedoeld in bijlage I bij artikel 1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving;
- energiebesparende isolatiemaatregel: energiebesparende isolatiemaatregel als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a;
- energiezuinige ventilatiemaatregel: energiezuinige ventilatiemaatregel als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder b;
- GVvE: gemengde vereniging van eigenaars, zijnde een vereniging van eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek, ten behoeve van één of meerdere gebouwen waarin zich naast één of meer verhurende eigenaars ten minste één woning van een eigenaar-bewoner bevindt.
- ISDE: investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing als bedoeld in titel 4.5 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies;
- slecht geïsoleerde woning: woning met een energielabelklasse D, E, F, G of een met die labelklassen vergelijkbare energetische staat, waaronder wordt verstaan een woning waarin ten minste twee van de volgende bestaande bouwdelen, gelet op de criteria uit bijlage 1, niet of slecht geïsoleerd zijn:
  1. de vloer en de bodem;
  2. de gevel, waaronder de spouwmuur;
  3. het dak en de zoldervloer en vlieringvloer;
  4. de ramen, panelen in kozijnen en deuren,
 daaronder begrepen een woning die deel uitmaakt van een slecht geïsoleerd gebouw waarvoor een vereniging van de eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek bestaat en die grenst aan een slecht geïsoleerd bouwdeel waarvoor een maatregel als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a, wordt getroffen;
- SVVE: Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars;
- VvE: vereniging van de eigenaars als bedoeld in artikel 112, eerste lid, onderdeel e, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek, ten behoeve van één of meerdere gebouwen waarin zich uitsluitend woningen van eigenaar-bewoners bevinden;
- wooncoöperatie: wooncoöperatie als bedoeld in artikel 18a, van de Woningwet;
- woonvereniging: vereniging die eigenaar is van één of meer gebouwen en waarvan de leden het recht hebben om in een bepaalde woning die onderdeel uitmaakt van dat gebouw of die gebouwen te wonen.

Artikel 2. Doelgroep van de subsidie

[1.] Een subsidie wordt uitsluitend verstrekt aan eigenaar-bewoners, VvE's en GVvE's, met een slecht geïsoleerde woning of slecht geïsoleerde woningen op het grondgebied van de gemeente **[gemeentenaam]** met een WOZ-waarde van maximaal **[bedrag]** op 1 januari 2022.

[2. *De in het eerste lid genoemde maximale WOZ-waarde is niet van toepassing op maximaal [(20%)] van de van een VvE of GVvE deel uitmakende woningen.*]

Artikel 3. Staatssteun

Bij verstrekking van een subsidie aan een GVvE wordt toepassing gegeven aan de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831).

Artikel 4. Maatregelen die voor subsidie in aanmerking komen

1. Een subsidie wordt uitsluitend verstrekt voor een op of na **[(ingangsdatum subsidieregeling)]** uitgevoerde:

- a. energiebesparende isolatiemaatregel die voldoet aan de minimale isolatiewaarden en minimale

m2 eisen zoals omschreven in de ISDE. Voor VvE's en GVvE's gelden de minimale isolatiewaarden en minimale m2 eisen zoals omschreven in de SVvE. *[Als de energiebesparende isolatiemaatregel bedrijfsmatig wordt uitgevoerd en onder de wetgeving op natuurbescherming valt, moet het bedrijf dat de werkzaamheden uitvoert de Training Natuurvrij Maken hebben gevolgd en beschikken over het daarbij behorende certificaat];* of

b. energiezuinige ventilatiemaatregel die voor de eerste keer wordt aangelegd. Het gaat om een systeem voor een CO₂ gestuurde ventilatie of een systeem voor balansventilatie met warmteterugwinning met een rendement van ten minste 90%. Deze maatregel komt alleen voor subsidie in aanmerking als deze wordt gecombineerd met minimaal één energiebesparende isolatiemaatregel uit onderdeel a.

2. Het college kan van de in het eerste lid, onder a, bedoelde minimale m2 eisen afwijken als hier niet aan kan worden voldaan omdat het een zeer kleine woning betreft.

Artikel 5. Kosten die voor subsidie in aanmerking komen

Voor subsidie komen de in redelijkheid gemaakte kosten inclusief btw in aanmerking die direct verbonden zijn met de uitvoering van een maatregel als bedoeld in artikel 4. Als de maatregel door een doe-het-zelver wordt uitgevoerd, dan tellen de gemaakte uren niet mee als kosten.

Artikel 6. Hoogte van de subsidie

De subsidie bedraagt **[percentage]** van de kosten die voor subsidie in aanmerking komen en ten hoogste **[bedrag]**. Dit bedrag geldt in het geval van een VvE of GVvE per appartementsrecht.

[Artikel 7. Subsidieplafond]

1. Voor subsidieverstrekking op grond van artikel 4 geldt een subsidieplafond van **[bedrag]**.
2. Voor subsidieverstrekking voor zeer kleine woningen als bedoeld in artikel 4, tweede lid, geldt aanvullend dat maximaal 10% van het subsidieplafond voor maatregelen aan deze woningen wordt verstrekt.]

[Artikel 8. Wijze van verdeling]

1. Verstrekking van subsidie vindt plaats op de volgorde van ontvangst van complete aanvragen, totdat het subsidieplafond is bereikt.
2. Als de aanvrager een incomplete aanvraag aanvult, dan geldt als ontvangstdatum de datum waarop de aanvullende informatie is ontvangen.
3. Als het subsidieplafond dreigt te worden overschreden of wordt overschreden als gevolg van een aantal aanvragen met dezelfde ontvangstdatum, dan worden deze aanvragen door middel van een loting gerangschikt.]

Artikel 9. Aanvraag

1. Een aanvraag wordt schriftelijk ingediend vanaf **[ingangsdatum subsidieregeling]** tot en met **[einddatum subsidieregeling]**. Een subsidieaanvraag voor maatregelen die al zijn uitgevoerd wordt, in afwijking van artikel 7, derde lid van de **[titel ASV van de gemeente]**, ingediend binnen **[(24)]** maanden na uitvoering van de maatregelen, maar uiterlijk **[einddatum subsidieregeling]**.
2. De aanvraag wordt, in afwijking van artikel 6 van de **[titel ASV van de gemeente]**, voorzien van:
  - a. het adres van de woning, of in geval van een VvE of GVvE de adressen van de woningen, waarvoor de subsidie wordt aangevraagd;
  - b. bewijsstukken waaruit blijkt dat sprake is van een slecht geïsoleerde woning of slecht geïsoleerd gebouw;

- c. een omschrijving van de te treffen maatregel(en), bedoeld in artikel 3, met een specificatie van de isolatiewaarde, het aantal m2 en hoe deze zullen worden uitgevoerd;
  - d. een bewijs van inschrijving in het handelsregister als de maatregel(en) worden uitgevoerd door een bouwbedrijf of de mededeling dat de maatregel(en) worden uitgevoerd als doe-het-zelver;
  - e. *[een bewijs dat het bouwbedrijf de Training Natuurvrij Maken heeft gevolgd en beschikt over het daarbij behorende certificaat als de energiebesparende isolatiemaatregel(en) isolatiewerkzaamheden zoals spouwmuurisolatie, gevelisolatie van buitenaf en dakisolatie van buitenaf bedrijfsmatig worden uitgevoerd;]*
  - f. een offerte of nota van de te nemen of genomen maatregelen;
  - g. een de-minimisverklaring dat de leden van een GVVe die geen eigenaar bewoner zijn niet meer subsidie ontvangen dan is toegestaan op grond van de de-minimisverordening; en
  - h. *[fotobewijs waaruit blijkt dat de maatregelen zijn uitgevoerd, op het moment dat de aanvraag na realisatie wordt gedaan.]*
3. *[De aanvraag wordt ingediend op een door het college beschikbaar gesteld (digitaal) aanvraagformulier.]*

Artikel 10. Subsidieverlening[en beslistermijn]

[1.] Als de aanvraag wordt ingediend vóór uitvoering van de maatregel, dan wordt een subsidie verleend voor een periode van **[(12)]** maanden, maar uiterlijk tot en met **[einddatum subsidieregeling]**. In de verleningsbeschikking staan de aanvullende voorwaarden waaraan binnen die periode moet zijn voldaan.

*[2. In afwijking van artikel 8, tweede lid, van de **[titel ASV van de gemeente]**, wordt binnen **[aantal]** weken nadat de aanvraag is ingediend een besluit genomen.]*

Artikel 11. Weigering, lagere vaststelling of intrekking

1. De subsidie wordt, onverminderd artikel 9, van de **[titel ASV van de gemeente]**, geweigerd lager of op nihil vastgesteld of ingetrokken als:

- a. er niet wordt voldaan aan de in de verleningsbeschikking vermelde voorwaarden;
- b. het maximale subsidiebedrag voor een woning is bereikt;
- c. *[het subsidieplafond is bereikt;]*
- d. voor dezelfde maatregel al eerder een subsidie is verstrekt op grond van deze subsidieregeling;
- e. de maatregel niet is uitgevoerd vóór **[dag na einddatum subsidieregeling]** of meer dan **[(24)]** maanden geleden is uitgevoerd;
- f. er is gestart met uitvoering van de maatregel vóór **[ingangsdatum subsidieregeling]**; of
- g. de maatregel verband houdt met het plaatsen van een aan- of uitbouw.

2. De subsidie aan een GVVe wordt, in aanvulling op het eerste lid, geweigerd, lager of op nihil vastgesteld of ingetrokken als niet voldaan is aan de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831).

Artikel 12. Subsidievaststelling en beslistermijn

In afwijking van de artikelen 14, 15 en 16, van de **[titel ASV van de gemeente]** wordt de subsidie bij een subsidieaanvraag:

- a. vóór uitvoering van de maatregel binnen **[aantal]** weken na een melding dat de maatregel is uitgevoerd of nadat de verleningstermijn is verstreken; of
- b. na uitvoering van de maatregel gelijktijdig met de verlening, ambtshalve vastgesteld.

Artikel 13. Uitbetaling

[1.] Het college betaalt de subsidie binnen [aantal weken] na de vaststelling aan de aanvrager of op verzoek van de aanvrager aan het bouwbedrijf uit.

[2. Op verzoek kan het college bij de verlening besluiten de subsidie op voorschotbasis uit te betalen.]

Artikel 14. Slotbepalingen

1. Deze subsidieregeling treedt in werking op [ingangsdatum subsidieregeling].
2. Deze subsidieregeling vervalt op [einddatum subsidieregeling].
3. Deze subsidieregeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling lokale aanpak isolatie [naam gemeente, eventueel jaartal].

Bijlage 1: Niet of slecht geïsoleerd bouwdeel als bedoeld in artikel 1 in de definitie van slecht geïsoleerde woning

Bouwdeel		Wanneer aanpakken?	Indicatie dikte of Rc of Ug-waarde
Dak	Hellend of plat dak	Geen, slechte en matige isolatie	Minder dan 9 cm aanwezig of een $R_c \leq 2,0$
	Zolder- of vlieringvloerisolatie	Geen zolder- of vlieringvloerisolatie aanwezig	$R_c \leq 0,5$
Gevel		Geen spouwmuurisolatie, voorzetwand of buitengevelisolatie aanwezig	$R_c \leq 1,1$
Vloer- of bodemisolatie		Geen of slechte vloer- en bodemisolatie aanwezig	Minder dan 5 cm aanwezig, $R_c \leq 1,3$
Glas		Enkel glas, oud dubbelglas en HR glas	Ug waarde $\geq 1,6$

Aldus vastgesteld in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van [datum];

de secretaris, de burgemeester,

Toelichting Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie

Algemeen

Deze regeling strekt ertoe een lokale subsidie mogelijk te maken om slecht geïsoleerde koopwoningen te verduurzamen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Het betreft daarbij woningen van eigenaar-bewoners en woningen in (gemengde) verenigingen van eigenaars. De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een subsidie sluiten aan bij de voorwaarden uit de “Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties” (hierna: SPUK-regeling), op grond waarvan de gemeente een specifieke uitkering heeft ontvangen. Dit houdt verband met de single information, single audit (SiSa) verantwoordingsplicht van de gemeente voor de op grond van die SPUK-regeling ontvangen specifieke uitkering.

Bij deze regeling zijn de staatssteunregels in acht genomen. Dit is van belang nu deze regeling voorziet in de mogelijkheid van subsidieverlening aan gemengde verenigingen van eigenaars (hierna: GVvE's). Hier maken naast eigenaar-bewoners, ook verhuurders deel van uit. Die verhuurders zijn ondernemingen in Europeesrechtelijke zin (als bedoeld in artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)). Dit betekent dat de Europese staatssteunregels van toepassing zijn. De regeling past daarmee binnen de voorwaarden van het Europees steunkader van de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831).

Artikelsgewijs

In deze artikelsgewijze toelichting worden enkel die (onderdelen) van bepalingen behandeld die nadere toelichting behoeven.

Artikel 1. Definities

Bouwbedrijf

Wil er sprake zijn van een bouwbedrijf als bedoeld in deze regeling dan zal het bedrijf als zodanig ingeschreven moeten zijn in het handelsregister bij de Kamer van Koophandel onder de categorie Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw, Bouwinstallatie, Afwerking van gebouwen, Dakbouw en overige gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw of onder een vergelijkbare categorie. Inschrijving in de sectie bouwnijverheid of een vergelijkbare sectie in het handelsregister van een andere lidstaat van de Europese Unie of een van de overige staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, is ook mogelijk.

Doe-het-zelver

De regeling spreekt van een doe-het-zelver als het de aanvrager zelf is die de maatregel uitvoert of laat uitvoeren door een ander die deze activiteit niet blijkt uit een inschrijving bij de Kamer van Koophandel bedrijfsmatig uitvoert (zie bouwbedrijf).

Eigenaar-bewoner

Iemand die eigenaar is van een woning of appartementsrecht en daar ook zelf zijn hoofdverblijf heeft, of na de renovatie zijn hoofdverblijf zal hebben; wordt aangemerkt als eigenaar-bewoner. Dit geldt ook voor een lid van een wooncoöperatie of een woonvereniging, die op grond van zijn lidmaatschap het recht heeft om in een bepaalde woning te wonen en daar ook zelf zijn hoofdverblijf heeft, of na de renovatie zijn hoofdverblijf zal hebben (artikel 1, eerste lid, van de SPUK-regeling). Dit betekent dat iemand geen eigenaar-bewoner kan zijn van een tweede woning, omdat het slechts mogelijk is om op één plek hoofdverblijf te hebben (artikel 10, eerste lid, en artikel

11 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek). Voor een tweede woning wordt dan ook geen subsidie verleend.

ISDE

De Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing is een landelijke subsidie voor het verduurzamen van woningen. Eigenaar-bewoners kunnen de subsidie aanvragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO). Meer informatie is te vinden op de website van de RVO (<https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/woningeigenaren>).

Slecht geïsoleerde woning

Deze definitie is overgenomen uit de SPUK-regeling. Het zal veelal gaan om oudere woningen. Het is niet waarschijnlijk dat woningen die na 1992 zijn gebouwd aan deze definitie zullen voldoen. Die woningen zouden dan namelijk niet voldoen aan het destijds geldende bouwbesluit.

SVVE

De Subsidieregeling verduurzaming voor verenigingen van eigenaars (hierna: SVVE) is een landelijke subsidie voor het verduurzamen van woningen. Een GVvE, vereniging van eigenaars (hierna: VvE), woonvereniging of wooncoöperatie kan de subsidie aanvragen bij de RVO. Meer informatie is te vinden op de website van de RVO (<https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/svve>).

Artikel 2. Doelgroep van de subsidie

Deze bepaling regelt welke doelgroepen voor subsidieverlening op grond van deze regeling in aanmerking komen. Deze doelgroep afbakening sluit aan op de SPUK-regeling.

De maximale WOZ-waarde komt overeen met de waarde genoemd in **[artikel 6, eerste lid, onder b, onder 1^e en bijlage 1 van de SPUK-regeling OF artikel 6, eerste lid, onder b, onder 2^e van de SPUK-regeling]**.

[Om te voorkomen dat binnen een VvE of GVvE discussies ontstaan omdat de waarde een beperkt deel van de woningen die deel uitmaken van het gebouw boven de maximale WOZ-waarde grens uitkomen, bevat het tweede lid een uitzondering voor deze situaties.]

Artikel 3. Staatssteun

Via een GVvE wordt mede subsidie verleend aan verhuurders van woningen binnen de GVvE. Deze selectieve overdracht van staatsmiddelen aan verhuurders voldoet aan de criteria die gelden voor staatssteun, als bedoeld in artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Dit is toegestaan omdat deze subsidieregeling toepassing geeft aan het staatssteunkader van de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831).

Door opname van deze bepaling in de subsidieregeling wordt uitvoering gegeven aan **[(artikel 4, tweede lid)]**, van de **[titel ASV van de gemeente]**, dat verplicht tot opname van een verwijzing naar het Europees steunkader waar toepassing aan wordt gegeven.

Elders in deze regeling wordt hier invulling aan gegeven, door bij de aanvraag een de-minimisverklaring te verplichten (artikel 9, tweede lid) en het niet voldoen aan de uit de de-minimisverordening voortvloeiende eisen als grond voor weigering, lagere of nihil vaststelling of intrekingsgrond op te nemen (artikel 11, tweede lid).

Artikel 4. Maatregelen die voor subsidie in aanmerking komen

De subsidieregeling is bedoeld als stimulans voor het realiseren van energiebesparende isolatiemaatregelen en energiezuinige ventilatiemaatregelen. Voor maatregelen die al eerder zijn uitgevoerd is die stimulans niet nodig. Deze komen dan ook niet (achteraf) voor subsidieverlening in aanmerking. *[Dit is anders voor maatregelen die zijn uitgevoerd in afwachting van de totstandkoming van deze subsidieregeling.]*

Om te kunnen spreken van een daadwerkelijke effectieve bijdrage aan de verduurzaming zijn, in overeenstemming met de SPUK- regeling, een aantal minimale eisen geformuleerd waaraan de maatregelen moeten voldoen. De opgenomen eisen zorgen er ook voor dat de gemeente de besteding van de specifieke uitkering op een juiste wijze kan verantwoorden. Doordat deze eisen overeenstemmen met de eisen uit titel 4.5 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies en de SVVE, kunnen aanvragers ook een beroep doen op deze subsidieregelingen. Om te bepalen of voldaan zal worden aan de gestelde eisen is het aan te bevelen om vooraf het isolatiemateriaal voor het betreffende bouwdeel of de glaskwaliteit te toetsen aan de hand van de meldcode lijsten van de ISDE (www.rvo.nl/isde).

[Een aantal specifieke isolatiemaatregelen kunnen in conflict komen met de faunabescherming. Denk hierbij aan de gevolgen van het isoleren van de spouwmuur of het dak voor huismussen, gierzwaluwen of vleermuizen. Daarom geldt bij uitvoering van deze maatregelen de aanvullende eis om voor subsidie in aanmerking te komen dat het bedrijf dat de maatregelen uitvoert is getraind en gecertificeerd door Natuurvriendelijk isoleren (<https://www.natuurvriendelijkisoleren.nl/>).]

In het tweede lid is een uitzondering opgenomen op de minimum m2 oppervlakte eis voor zeer kleine woningen. Het gaat hierbij om woningen waarbij vanuit technisch oogpunt niet aan de minimum oppervlakte eis kan worden voldaan.

Artikel 5. Kosten die voor subsidie in aanmerking komen

Niet alle kosten die verbonden kunnen worden aan het treffen van energiebesparende isolatiemaatregelen en energiezuinige ventilatiemaatregelen komen voor subsidieverlening in aanmerking. Alleen de kosten die direct verbonden zijn aan de uitvoering van de maatregel kunnen voor subsidieverlening in aanmerking komen. Dan gaat het om materiaalkosten en het door een bouwbedrijf in rekening gebrachte uurloon. Het moet bovendien gaan om redelijke kosten. Dat betekent dat de kosten marktconform moeten zijn. Kosten die niet direct verband houden met het treffen van de maatregelen, zoals kosten voor tijdelijke vervangende woonruimte, komen niet voor subsidieverlening in aanmerking. Dit geldt ook voor het uurloon van een doe-het-zelver.

Artikel 6. Hoogte van de subsidie

De subsidieregeling is bedoeld als stimulans. Niet alle kosten die op grond van artikel 5 in aanmerking komen voor subsidieverlening worden ook gesubsidieerd. Het gaat om **[percentage]** van de kosten. Het subsidiebedrag is gemaximeerd tot **[bedrag]**. Bij een VvE of GVvE is dit bedrag per appartementsrecht. *[Het bedrag sluit aan bij het bedrag dat de gemeente op grond van de SPUK-regeling maximaal **[vergoed krijgt OF maximaal ontvangt per slecht geïsoleerde woning]**.]*

[Artikel 7. Subsidieplafond

In dit artikel is een subsidieplafond vastgelegd. Het subsidieplafond sluit aan bij de door de gemeente op grond van de SPUK-regeling verkregen uitkering en de daaraan verbonden verantwoordingseisen.]

[Artikel 8. Wijze van verdeling

Deze regeling beoogt op een effectieve en efficiënte manier bij te dragen aan de het Nationaal Isolatieprogramma. Daarbij is het van belang dat projecten die aan de gestelde criteria voldoen snel gesubsidieerd worden. Een aanvullende weging van aanvragen waarbij de beoogde maatregelen voldoen aan de criteria past niet bij deze uitgangspunten. Deze subsidieregeling kent daarom een verdeling systematiek van wie het eerst komt wie het eerst maalt.

In verband met het gehanteerde subsidieplafond geldt het moment dat de aanvraag daadwerkelijk compleet is ontvangen als het moment van ontvangst. In artikel 9 zijn eisen gesteld aan de compleetheid van de aanvraag. Dit artikel bepaalt welke informatie de aanvraag moet bevatten om te kunnen spreken van een complete aanvraag die beoordeeld kan worden. [Dit betekent dat het aanvraagformulier volledig moet zijn ingevuld en voorzien moet zijn van alle noodzakelijke bijlagen.] Zolang de stukken nog niet in het bezit van het college zijn, bijvoorbeeld omdat de post vertraagd is, zijn deze niet daadwerkelijk ontvangen.

Als er op een dag meer complete aanvragen zijn ontvangen dan waarvoor binnen het subsidieplafond subsidie beschikbaar is, dan wordt door loting een rangorde bepaald. De aanvraag met de hoogste rangorde wordt eerst gehonoreerd, net zo lang tot het moment dat de beschikbare subsidiegelden op zijn. De overige aanvragen worden (gedeeltelijk) afgewezen op grond van het bereiken van het subsidieplafond.]

Artikel 9. Aanvraag

Een aanvraag kan worden ingediend in de periode vanaf **[ingangsdatum subsidieregeling]** tot en met **[einddatum subsidieregeling]**. Aanvragen die buiten deze periode worden ingediend komen niet voor subsidie in aanmerking en worden daarom afgewezen. Een aanvraag kan ook worden ingediend nadat de maatregelen al zijn uitgevoerd. Dit moet dan wel binnen **[(24)]** maanden na uitvoering van de maatregelen en uiterlijk **[einddatum subsidieregeling]**. Dit wijkt af van de in artikel 7, derde lid, van de **[titel ASV van de gemeente]** opgenomen eis dat aanvragen moeten worden ingediend voordat de aanvrager voornemens is te beginnen met de activiteiten waarvoor de subsidie wordt aangevraagd.

Om de aanvraag te kunnen beoordelen moeten de juiste gegevens volledig worden aangeleverd. Het artikel stelt daarom eisen aan de aanvraag. Deze eisen wijken (deels) af van de in artikel 6, van de **[titel ASV van de gemeente]** opgenomen eisen. Voor de overzichtelijkheid zijn alle eisen opgenomen in deze bepaling. De gegevens maken het ook mogelijk voor het college om te voldoen aan de uit de SPUK-regeling voortvloeiende verantwoordingseisen en de uit artikel 6, vierde lid, van de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831) voortvloeiende vergewisplicht in relatie tot staatssteun.

[Voor het doen van een aanvraag moet gebruik worden gemaakt van het daarvoor beschikbaar gestelde aanvraagformulier. Dit draagt bij aan het voorkomen van onvolledige aanvragen. Het maakt het beoordelen de ingediende aanvragen ook eenvoudiger, omdat ze allemaal met hetzelfde format worden ingediend.]

Artikel 10. Subsidieverlening[en beslistermijn]

Als de aanvraag wordt ingediend voordat de te subsidiëren maatregelen zijn uitgevoerd wordt de subsidie voor een periode van **[(twaalf)]** maanden, maar uiterlijk tot en met **[einddatum subsidieregeling]** verleend. De aanvrager heeft dan de tijd om de beoogde maatregelen, met gebruikmaking van de verleende subsidie, binnen deze periode uit te voeren. De termijn van **[(12)]** maanden wordt hierbij als realistisch beschouwd. In verband met de op grond van de SPUK-regeling af te leggen verantwoording moeten de maatregelen ook voor **[einddatum subsidieregeling]** zijn uitgevoerd. In de verleningsbeschikking worden aanvullende voorwaarden opgenomen over de manier waarop de aanvrager aan moet tonen dat hij de maatregelen ook uitgevoerd heeft. Zo kan er een voortgangsrapportage verlangd worden of foto's van de realisatie van de maatregel. Na afloop van de termijn wordt de subsidie, op basis van de door de aanvrager aangeleverde informatie, vastgesteld. Op het moment dat niet (op tijd) aan de voorwaarden wordt voldaan wordt de subsidie op nihil vastgesteld (zie ook artikel 11).

[De beslissing op de aanvraag wordt genomen binnen de in artikel 8, tweede lid, van de [titel ASV van de gemeente] genoemde termijn. OF Het tweede lid, bevat een van artikel 8, tweede lid, van de [titel ASV van de gemeente] afwijkende beslistermijn. Dit is omdat [...].] Als de aanvraag niet compleet is, dan wordt er een mogelijkheid geboden om de aanvraag aan te vullen, waarbij deze beslistermijn op grond van de Algemene wet bestuursrecht kan worden opgeschort. Wanneer het niet mogelijk is om het besluit binnen de termijn te nemen dan kan de beslistermijn op grond van de Algemene wet bestuursrecht worden verlengd, waarbij de aanvrager schriftelijk over deze verlening wordt geïnformeerd.

Artikel 11. Weigering, lagere vaststelling of intrekking

Eerste lid

De subsidieaanvraag wordt afgewezen als niet is voldaan aan de voorwaarden om voor subsidieverlening in aanmerking te komen. In de subsidieverleningsbeschikking kunnen aanvullende voorwaarden worden opgenomen, bijvoorbeeld ten aanzien van de verantwoording van de besteding (zoals het maken van foto's of het rapporteren over de voortgang). Op het moment dat de aanvraag incompleet is kan de subsidieaanvraag, na een geboden hersteltermijn om de aanvraag alsnog compleet te maken, ook buiten behandeling worden gelaten (artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht).

[Op het moment dat het subsidieplafond is bereikt wordt een aanvraag op deze grond afgewezen (zie de artikelen 7 en 8).]

De subsidie voor een bepaalde maatregel wordt slechts eenmaal verstrekt.

De aanvraag en uitvoering moeten ook binnen het opgenomen tijdvak worden gerealiseerd. Dit in verband met de verantwoordingsplicht van de gemeente van de besteding van de op grond van de SPUK-regeling ontvangen uitkering.

De subsidie is niet bedoeld voor het realiseren van een aan- of uitbouw. Dat deze aan- of uitbouw een gunstig effect heeft op de isolatiewaarde van bijvoorbeeld een gevel, maakt niet dat een voorgenomen project op grond van deze regeling voor subsidieverlening in aanmerking komt.

Mocht achteraf blijken dat niet aan de voorwaarden is voldaan, dan volgt intrekking van de verleningsbeschikking of vaststellingsbeschikking.

Tweede lid

Omdat bij een GVvE ook verhuurders deel uitmaken van de vereniging gelden hier aanvullende voorwaarden. Deze voorwaarden moeten voorkomen dat de subsidieverlening aan deze verhuurders kan worden aangemerkt als het verlenen van ongeoorloofde staatssteun.

Artikel 12. Subsidievaststelling en beslistermijn

Een subsidieaanvraag kan worden ingediend voor of nadat de maatregel waarvoor de subsidie wordt aangevraagd is uitgevoerd (zie artikel 9). Deze bepaling regelt de beslistermijnen voor beide situaties.

Aanvraag voor uitvoering

De subsidie wordt binnen **[aantal]** weken na een melding daartoe door de aanvrager of het verstrijken van de in het verleningsbesluit genoemde begunstigingstermijn (de termijn waarbinnen de maatregel uitgevoerd moet worden) ambtshalve vastgesteld.

Aanvraag na uitvoering

Op een subsidieaanvraag voor maatregelen die al zijn uitgevoerd, volgt binnen **[aantal]** weken een besluit tot verlening en gelijktijdige vaststelling van de subsidie. Ook in deze situatie zijn de hiervoor genoemde mogelijkheden tot opschorting en verlening van de beslistermijn op grond van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

Artikel 13. Uitbetaling

De subsidie wordt in beginsel uitbetaald aan de aanvrager, maar kan op verzoek van de aanvrager ook worden uitbetaald aan het bouwbedrijf dat de maatregel heeft uitgevoerd of zal uitvoeren. De aanvrager blijft altijd, ook bij uitbetaling aan het bouwbedrijf, zelf verantwoordelijk voor het correct uitvoeren van de maatregel.

[Het tweede lid regelt de mogelijkheid om op verzoek een voorschot te verstrekken. De aanvrager hoeft hiermee niet zelf voor voorfinanciering te zorgen van de te treffen maatregel. Vooral bij grotere subsidiebedragen, waar via een VvE of GVvE meerdere woningen betrokken zijn, kan dit belangrijk zijn om de maatregel gerealiseerd te krijgen. Uit het feit dat een voorschot op verzoek kan worden verstrekt volgt dat er een individuele afweging gemaakt wordt tussen de noodzaak van voorschotverlening om de maatregel gerealiseerd te krijgen en het belang dat is gelegen in het voorkomen dat de subsidie wordt uitbetaald zonder dat de maatregel gerealiseerd worden en deze daarom achteraf teruggevorderd moet worden.]

Bijlage 1: Niet of slecht geïsoleerd bouwdeel als bedoeld in artikel 1 in de definitie van slecht geïsoleerde woning

De in deze bijlage opgenomen waarden zijn overgenomen uit de toelichting bij de SPUK-regeling en bepalen wanneer sprake is van een slecht geïsoleerd bouwdeel (Stcrt. 2023, 3877, p. 29-30).

Implementatiehandleiding bij de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie (nieuw model 20 februari 2025)

Inleiding

Deze implementatiehandleiding ondersteunt gemeenten bij het opstellen van een Subsidieregeling lokale aanpak isolatie op basis van de VNG Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie. De handleiding geeft een toelichting op keuzemogelijkheden die gemeenten hebben om in het kader van de “Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties” (hierna [SpUk LAI](#)) een subsidieregeling op te stellen en uit te voeren. Het model is gebaseerd op de SpUk LAI zoals gewijzigd op 27 juni 2024 (Stcrt. 2024, 20127).

Afhankelijk van de bevoegdheden die in Algemene Subsidieverordening van de gemeente zijn opgenomen kan het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) een subsidieregeling vaststellen en daarbij een subsidieplafond opnemen. Als de Algemene Subsidieverordening hiervoor geen grondslag biedt, kan de gemeenteraad een specifieke Subsidieverordening vaststellen. In dat geval kunnen de modelbepalingen uit de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie ter inspiratie dienen voor de op te stellen verordening. (Zie voor meer informatie hierna bij de grondslagen van de regeling.)

Deze handleiding helpt bij het maken van de keuzes en het consequent doorvoeren van gemaakte keuzes in de subsidieregeling. Ook geeft de handleiding een toelichting op bij het opstellen van het model gemaakte keuzes. In de handleiding worden eerst enige algemene punten toegelicht. Vervolgens worden de grondslagen en de artikelen, waar nodig, artikelsgewijs behandeld.

Algemeen

Het model is nadrukkelijk geen uniform landelijk model voor de Lokale Aanpak Isolatie. De subsidieregeling kan in iedere gemeente verschillen op basis van lokaal maatwerk. Het model bevat een aantal opties, maar gemeenten hebben de mogelijkheid om op lokaal niveau andere keuzes te maken.

In geld of in natura

De model subsidieregeling voorziet uitsluitend in een uitkering in geld. De gemeente kan er ook voor kiezen om in plaats van in geld, in natura uit te keren door zelf maatregelen uit te (laten) voeren of goederen te (laten) verstrekken.

- Een gemeente kan ervoor kiezen om zelf als opdrachtgever op te treden in plaats van de eigenaar-bewoner of Vereniging van Eigenaren (hierna: VvE) en zo aanvragers ontzorgen. Met de gemeente als opdrachtgever hoeft de aanvrager niet zelf offertes aan te vragen en een aanbieder te vinden. In plaats daarvan komt de gemeente samen met het isolatiebedrijf langs. Wanneer de gemeente als opdrachtgever optreedt is er sprake van een overheidsopdracht en is de Aanbestedingswet 2012 van toepassing. Voor een gedetailleerd verschil tussen een subsidie en overheidsopdracht wordt verwezen naar het [kenniscentrum Europa decentraal](#). Wanneer er wordt gekozen voor een overheidsopdracht is er sprake van een zogeheten

'subsidie in natura' en zijn er diverse juridische aandachtspunten. Hiervoor heeft de VNG een [quickscan](#) laten uitvoeren.

- Voor doe-het-zelvers kan er gewerkt worden met een voucher of cadeaubonnen systeem. Er zijn verschillende partijen in de markt die dit aanbieden. Ook op de keuze voor een of meer van deze partijen bij wie de vouchers ingeleverd kunnen worden zijn de aanbestedingsregels van toepassing. In het model is dit verder niet uitgewerkt, omdat het op vele artikelen invloed heeft en dit de leesbaarheid niet ten goede komt.

De natura varianten zijn juridisch complexer om te implementeren. Gelet op de rijksbijdrage die per woning beschikbaar is, is het aan de gemeente om af te wegen of deze uitvoeringslasten opwegen tegen de mogelijke voordelen voor de aanvragers. De rijksbijdrage die via de gemeente kan worden doorgegeven zal ook niet kostendekkend kunnen zijn, maar slechts een tegemoetkoming bieden in de werkelijke kosten die eigenaar-bewoner of VvE heeft te maken om het gebouw te isoleren. Bovendien kan een eigenaar-bewoner een beroep doen op de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (hierna: ISDE), bedoeld in titel 4.5 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies en kan een VvE een beroep doen op de Subsidieregeling Verduurzaming voor Verenigingen van Eigenaars (hierna: SVVE). In het model zijn de naturavarianten daarom niet uitgewerkt. Opgemerkt zij dat gemeenten ook een beroep kunnen doen op de ISDE (zie hierna onder andere beleidsterreinen).

Het voucher of cadeaubonnen systeem zou ook benut kunnen worden voor invulling van de op grond van artikel 3, derde lid, van de SpUk LAI aan te vragen aanvullende uitkering. Hiervoor gelden namelijk andere regels voor de besteding (artikel 2, tweede lid, aanhef en onder a, van de SpUk LAI), hetgeen ook vertaald is in afwijkende verantwoordingseisen (artikel 6, eerste lid, aanhef en onder d, van de SpUk LAI).

Inzet eigen middelen

Het model is opgesteld vanuit het doel om te voldoen aan de maatregelen en (verantwoordings)eisen die de SpUk LAI stelt aan het subsidiëren van energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in combinatie met energiezuinige ventilatiemaatregelen. Wanneer de gemeente naast de SpUk LAI ook eigen financiële middelen inzet, kunnen bijvoorbeeld de te subsidiëren maatregelen worden uitgebreid of kunnen er andere eisen aan de verantwoording worden gesteld.

Andere beleidsterreinen

Tot slot nog enige algemene informatie in relatie tot andere beleidsterreinen waarmee de regeling raakvlakken kan hebben. Deze informatie is overigens niet uitputtend bedoeld en het is goed om bij de voorbereiding van het opstellen en implementeren van deze regeling contact te zoeken met medewerkers op andere beleidsterreinen binnen de gemeente om te kijken of er wellicht andere (lokale) initiatieven zijn waarbij kan worden aangehaakt.

- Een eventuele isolatiesubsidie aan een bijstandsgerechtigde heeft geen invloed op de omvang van de bijstand. Zie [subsidieregeling voor isolatie in relatie tot de participatiewet](#) voor een gedetailleerde toelichting.
- Het stellen van inkomensgrenzen voor isolatiesubsidie is geen ongeoorloofd inkomensbeleid. Zie [subsidieregeling voor isolatie in relatie tot de participatiewet](#) voor een gedetailleerde toelichting.

- Als gemeente kun je naast subsidie ook rekening houden met de aantrekkelijke financieringsmogelijkheden van het Nationaal Warmtefonds. Het gaat hier om:
  1. De energiebespaarlening: een reguliere lening, die ook beschikbaar is voor [VVE's](#).
  2. De energiebespaarlening met 0% rente: een reguliere lening met 0% rente.
  3. De energiebespaarlening met combinatielening: speciale lening die eigenaar-bewoners met beperkte of geen leenruimte toch in staat stelt om verduurzamingsmaatregelen te treffen. Klik [hier](#) voor de voorwaarden van deze drie varianten.
- Op energiebesparende isolatiemaatregelen zoals spouwmuurisolatie, gevelisolatie van buitenaf en dakisolatie van buitenaf is de natuurbeschermingswetgeving uit de Omgevingswet en aanverwante regelgeving van toepassing. Vraag bij de provincie na welke isolatiemaatregelen eveneens hieronder vallen. Dit betekent dat deze maatregelen alleen mogen worden uitgevoerd als:
  - a. er vooraf wordt onderzocht door een vakbekwame ecooloog of er sprake is van een verboden handeling (artikel 11.47, van het Besluit activiteiten leefomgeving) zoals het verstoren of doden van vleermuizen of het vernielen of verstoren van voortplantings- of rustplaatsen (verblijfplaatsen zoals in spouwmuren of daken van gebouwen). In dat geval mogen de isolatiewerkzaamheden alleen plaatsvinden met een omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet;
  - b. er sprake is van een gebiedsdekkende ontheffing van de provincie onder de Wet natuurbescherming (zoals van toepassing tot 31 december 2023) of een omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit onder de Omgevingswet op basis van een aanpak of soortenmanagementplan van de gemeente; of
  - c. bovenstaande toestemmingen niet zijn verkregen of kunnen worden verkregen, maar de werkzaamheden zullen worden uitgevoerd volgens de tijdelijke aanpak natuurvriendelijk isoleren zoals beschreven in de kamerbrief van [4 oktober 2023](#) en [22 december 2023](#). Deze tijdelijke aanpak en de voorwaarden staan op de website www.natuurvriendelijkisoleren.nl en <https://www.volkshuisvestingnederland.nl/onderwerpen/nationaal-isolatieprogramma/landelijke-aanpak-natuurvriendelijk-isoleren>.
- Sinds 1 februari 2024 is het voor de ISDE als gemeente ook mogelijk om deze te ontvangen, zie <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/gemeenten>. Dit biedt aanvullende mogelijkheden voor gemeenten om inwoners in het subsidieproces te ontzorgen.

Grondslagen van de regeling

Bij het opstellen van de regeling is het noodzakelijk oog te hebben voor de bevoegdheidsvraag om de regeling op mogen te stellen (de grondslag van de regeling). Wanneer het gaat om het opstellen van een subsidieregeling dan is de gemeenteraad bevoegd om op grond van de gemeentelijke autonome verordenende bevoegdheid een subsidieverordening vast te stellen (artikel 149 van de Gemeentewet). Op grond van die bevoegdheid kan zij de bevoegdheid echter ook delegeren aan het college (artikel 156 van de Gemeentewet). Dit laatste wordt dan geregeld door middel van een verordening, de Algemene Subsidieverordening (ASV). De VNG heeft in haar Model Algemene Subsidieverordening (Model-ASV) een aantal varianten aangeboden waarmee deze bevoegdheid (deels) aan het college wordt gedelegeerd.

Voor de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie wordt ervan uitgegaan dat de gemeente een variant van de VNG Model-ASV heeft overgenomen en het college bevoegd is een subsidieregeling vast te stellen op het gebied van de Lokale Aanpak Isolatie. Om te bepalen of dit het geval is, moet gekeken worden naar reikwijdte van de gemeentelijke ASV op basis van de gekozen variant van

artikel 2, eerste lid, van de Model-ASV. Als gekozen is voor Variant 2, de Lokale Aanpak Isolatie binnen de in Variant 1 gekozen beleidsterreinen valt of de Lokale Aanpak Isolatie niet binnen de in Variant 3 uitgesloten beleidsterreinen valt; is het college op grond van artikel 3, van de ASV bevoegd tot het vaststellen van een subsidieregeling.

De opzet van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie is in de vorm van 'nadere regels' op basis van de Model-ASV. In de ASV is de hoofdstructuur van het subsidieproces vastgelegd. Let op dat er tussen het model en de ASV van jouw gemeente geen tegenstrijdigheden zijn, of dat, als de ASV dat toestaat, er expliciet van de ASV wordt afgeweken. In de aanhef van het model zijn ook een aantal grondslagen facultatief gemaakt. Of die grondslagen moeten worden opgenomen is afhankelijk van de keuzes die in de subsidieregeling gemaakt worden.

In de aanhef van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie zijn een aantal grondslagen opgenomen die aansluiten op de VNG Model-ASV. Mocht de lokale ASV anders zijn, dan zullen de grondslagen daaraan moeten worden aangepast:

- Artikel 3, van de Model-ASV, vormt de grondslag voor het vaststellen van de subsidieregeling.
- Artikel 4, tweede lid, van de Model-ASV, verplicht tot opname van een verwijzing naar het Europees steunkader waar toepassing aan wordt gegeven. Dat staat in artikel 3 van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie.
- Artikel 5, eerste lid, van de Model-ASV, vormt (als gekozen is voor variant 1 uit het model) de grondslag voor het vaststellen van een subsidieplafond. In de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie is dit een facultatieve optie, geregeld in artikel 7. Daarom is deze grondslag in de aanhef van het model als facultatief opgenomen. Artikel 5, van de Model-ASV bevat ook nog mogelijkheden om het subsidieplafond te verlagen, maar daarvan wordt in de facultatieve bepaling van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie geen gebruik gemaakt. De betreffende leden zijn dan ook niet facultatief in de aanhef opgenomen.
- Artikel 6, vierde lid, van de Model-ASV biedt de mogelijkheid om af te wijken van de in de ASV vereiste aanvraagbescheiden. In artikel 9 van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie zijn in afwijking van artikel 6, van de Model-ASV de aanvraagbescheiden opgenomen.
- Artikel 7, vierde lid, van de Model-ASV biedt de mogelijkheid om af te wijken van de aanvraagtermijnen. In artikel 9 van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie wordt afgeweken.
- Artikel 8, derde lid, van de Model-ASV biedt de mogelijkheid om af te wijken van de beslistermijnen inzake subsidieverlening. In artikel 10, van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie biedt een facultatieve mogelijkheid om af te wijken.
- Artikel 14, derde lid en 15, derde lid, van de Model-ASV bieden de mogelijkheid om af te wijken van de verantwoordingseisen bij subsidies van meer dan . In artikel 12, van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie wordt hiervan afgeweken.
- Artikel 16, derde lid, van de Model-ASV biedt de mogelijkheid om af te wijken van de beslistermijnen inzake subsidievaststelling. In artikel 12 van de Model Subsidieregeling lokale aanpak isolatie wordt hiervan afgeweken.

Artikelsgewijs

In deze artikelsgewijze implementatietoelichting worden enkele keuzeopties toegelicht die op lokaal niveau gemaakt kunnen worden.

Artikel 1. Definities

college

Deze definitie aanvullen met de gemeentenaam.

doe-het-zelver

In het model wordt een definitie van “doe-het-zelver” gegeven die aansluit bij de definitie van “doe-het-zelfmaatregel” uit de SpUk LAI, zijnde een maatregel die door een ander wordt uitgevoerd dan een bouwbedrijf. Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om het begrip “doe-het-zelfmaatregel” te gebruiken, maar daarvoor zullen zij het model wel consequent aan moeten passen.

Omdat de Subsidieregeling lokale aanpak isolatie gericht is op het subsidiëren van energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in combinatie met een energiezuinige ventilatiemaatregel, en het verschil in wat voor subsidie in aanmerking komt niet in de aard van deze maatregelen zelf zit, maar in wie die uitvoert, is gekozen voor het begrip “doe-het-zelver”. Het zijn geen immers geen andere maatregelen, maar het is de hoedanigheid van diegene die ze uitvoert die het verschil maakt en bepaalt of de tijdsinvestering van die persoon ook voor subsidie in aanmerking komt. De maatregelen zelf moeten aan dezelfde eisen voldoen. “Doe-het-zelfmaatregel” impliceert dat het om andere maatregelen gaat, terwijl dat niet het geval is.

slecht geïsoleerde woning

Binnen de SpUk LAI bestaan verschillende definities van een slecht geïsoleerde woning met afwijkende criteria. Uit de toelichting blijkt dat gemeenten hier keuzeopties hebben. Als het gaat om een eigenaar-bewoner dan kan de gemeente kiezen voor de mogelijkheid om te kijken naar ofwel het energielabel dat energielabel D of lager moet zijn ofwel naar twee slechte bouwdelen in een woning; bij de beoordeling of een woning slecht geïsoleerd is (Stcrt. 2024, 20127, p. 20). In het model is gekozen om beide opties te combineren, maar de gemeente zou er ook voor kunnen kiezen om bijvoorbeeld uitsluitend woningen met een energielabel D of lager als slecht geïsoleerd te bestempelen en de alternatieve mogelijkheid van twee slecht geïsoleerde bouwdelen weg te laten.

Om te bepalen of een gebouw slecht geïsoleerd is zijn verschillende aanpakken denkbaar. Bijvoorbeeld door:

- een schatting te maken op basis van bekende data;
- een uitvraag te doen via vragenlijsten; of
- een eenvoudige (onafhankelijke) opname te laten uitvoeren door energiefixers, energieadviseurs of uitvoerders (die de maatregelen niet zelf zullen realiseren en daardoor geen financieel belang hebben bij de bepaling van de isolatiewaarde).

In de SpUk LAI wordt een woning die eerder is aangemerkt als een slecht geïsoleerde woning ook bij een nieuwe aanvraag automatisch aangemerkt als een slecht geïsoleerde woning, ook als de woning door de eerder getroffen maatregelen niet langer aan dit criterium voldoet. In het model is deze optie bewust niet opgenomen. Daarmee wordt voorkomen dat er aanvullende uitvoeringslasten voor rekening van de gemeente komen door getrapte aanvragen. De woning telt in het kader van de verantwoording van de besteding van de SpUk LAI ook maar één keer mee. Gemeenten kunnen er echter voor kiezen om deze uitzondering wel mee te nemen in hun lokale regeling.

Artikel 2. Doelgroep van de subsidie

De doelgroep afbakening is gebaseerd op de SpUk LAI en de daaruit voortvloeiende verantwoordingsverplichtingen. De doelgroep kan uitgebreid of ingeperkt worden, mede afhankelijk van de vraag of de gemeente andere financiële middelen dan de SpUk LAI inzet.

Het hanteren van een maximale WOZ-waarde helpt in de focus op de doelgroep met energiearmoede. Het zorgt er ook voor dat de gemeente kan voldoen aan de eis vanuit de SpUk LAI dat minimaal 80% van de met de op grond van de SpUk LAI ontvangen subsidie slecht geïsoleerde woningen een lagere WOZ-waarde per 1-1-2022 heeft dan de gemiddelde WOZ-waarde per 1-1-2022 (bijlage I, van de, [SpUk LAI](#)) of een WOZ-waarde lager dan (artikel 6, eerste lid, onder b, van de SpUk LAI).

Gemeenten zullen zelf nog de gemeentenaam en de voor hun gemeente geldende maximale WOZ-waarde in moeten vullen.

Het hanteren van deze maximale WOZ-waarde kan wel complicaties geven bij aanvragen vanuit een VvE of GVvE. In een gebouw kunnen zich zowel goedkopere appartementen bevinden die aan de criteria voldoen, alsook duurdere appartementen die daardoor niet aan de criteria voldoen. Het is mogelijk om een uitzondering op de maximale WOZ-waarde op te nemen in de regeling, bijvoorbeeld voor een bepaald percentage van de zich binnen een gebouw bevindende appartementen. In het model is deze keuzeoptie opgenomen, waarbij als voorbeeld een maximaal percentage van 20% van de woningen is aangegeven. Daarmee wordt alsnog voldaan aan de hiervoor aangehaalde verantwoordingseisen die voortvloeien uit de SpUk LAI.

Artikel 3. Staatssteun

De artikelen 107 t/m 109, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie hebben betrekking op het geven van staatssteun. Er is sprake van staatssteun als voldaan wordt aan de vijf cumulatieve staatssteuncriteria, genoemd in artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/criteria-staatssteun/>):

1. de steun wordt verleend aan een onderneming die een economische activiteit verricht;
2. de steun wordt door staatsmiddelen bekostigd;
3. deze staatsmiddelen verschaffen een economisch voordeel dat niet via normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit);
4. de maatregel is selectief: het geldt voor één of enkele ondernemingen, een specifieke sector of regio; en
5. de maatregel vervalst de mededinging (in potentie) en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in de EU.

Het geven van subsidie aan een verhuurder voldoet aan deze criteria. Er zijn echter de nodige uitzonderingen op het staatssteunverbod. Voor lage steunbedragen kan gebruik worden gemaakt van de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831). In de modelsubsidieregeling wordt, overeenkomstig artikel 4, tweede lid, van de Model-ASV, verwezen naar deze verordening. Voor meer praktische informatie zie Europa Decentraal (<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/vrijstellingsmogelijkheden/de-minimis/>).

In de toelichting bij de SpUk LAI wordt aangegeven dat de gemeente naast de de-minimisverordening wellicht ook de Algemene groepsvrijstellingsverordening (Verordening (EU) nr.

651/2014) (hierna: AGVV) kan toepassen, zoals bijvoorbeeld artikel 38bis AGVV met betrekking tot de investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntie maatregelen in gebouwen. Hierbij gelden voorwaarden waaronder maximumpercentages van de kosten van de activiteiten die vergoed mogen worden. Vanwege de beperkte bedragen en de complexiteit wordt in de modelsubsidieregeling enkel de de-minimisverordening gebruikt.

Voor woningcorporaties kan in bepaalde gevallen sprake zijn van een verhuuractiviteit die valt onder de noemer: Diensten van Algemeen Economisch Belang (DAEB). Meer informatie over deze uitzondering is te vinden op:

<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/beleidsterreinen/woningcorporaties/>. In de modelsubsidieregeling is dit niet meegenomen, aangezien de woningcorporatie dit zelf kan aangeven op het moment dat er een de-minimisverklaring wordt gevraagd. Het is wel van belang om hier bij de uitvoering rekening mee te houden.

Artikel 4. Maatregelen die voor subsidie in aanmerking komen

- Alle vermelde maatregelen voldoen aan de eisen uit de SpUk LAI.
- De gemeente moet de ingangsdatum nog invullen. Dat kan de ingangsdatum voor de subsidieregeling zijn. In plaats van de ingangsdatum van de subsidieregeling kan ook voor een beperkt eerdere datum gekozen worden, omdat er bijvoorbeeld al eerder over deze subsidieregeling is gecommuniceerd en inwoners hier rekening mee hebben gehouden. Daarvoor is ook een facultatieve passage in de modeltoelichting opgenomen. De SpUk LAI is bedoeld voor het stimuleren van isolatie en niet om al uitgevoerde isolatie voor ingang van de subsidieregeling te subsidiëren. Mocht er gekozen worden voor een eerdere datum dan is het belangrijk te weten dat in artikel 2, vierde lid van de SpUk LAI als eis is opgenomen dat de maatregelen moeten zijn uitgevoerd na 31 december 2022.
- De energiebesparende isolatiemaatregelen voor eigenaar-bewoners zijn gelijk aan de energiebesparende isolatiemaatregelen, bedoeld in artikel 4.5.2, derde lid, van de ISDE. Voor een actueel overzicht zie de [isolatiemaatregelen woningeigenaren](#) van de ISDE. De energiebesparende isolatiemaatregelen voor VvE's en GVvE's zijn gelijk aan de energiebesparende isolatiemaatregelen, bedoeld in de SVVE.
- Facultatief is als eis opgenomen dat bepaalde maatregelen, vanwege de potentiële impact op beschermde diersoorten, moeten worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf. Via de website www.natuurvriendelijkisoleren.nl kan worden nagegaan of het bouwbedrijf de Training Natuurvrij Maken heeft gevolgd en beschikt over het certificaat. Naar dit programma wordt ook door de landelijke overheid verwezen (<https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2023/10/04/natuurvriendelijk-isoleren-je-woning-verduurzamen-zonder-vleermuizen-te-schaden>). De Omgevingswet en aanverwante regelgeving biedt op dit punt echter voldoende waarborgen, zodat het niet noodzakelijk is om deze bepaling in de subsidieregeling op te nemen.
- In het tweede lid is in overeenstemming met de SpUk LAI een mogelijkheid opgenomen om af te wijken van de minimale m2 eis bij kleine woningen. Omdat er in het kader van de verantwoording van de SpUk LAI slechts een beperkt deel van 10% van het totale budget mag worden besteed aan isolatiemaatregelen waarbij niet is voldaan aan de m2 eis, is in artikel 6 een afzonderlijk subsidieplafond voor deze woningen opgenomen.
- Voor doe-het-zelf maatregelen is in de SpUk LAI een aanvullend budget opgenomen. Hiervoor gelden andere regels voor de besteding (artikel 2, tweede lid, aanhef en onder a, van de SpUk LAI), hetgeen ook vertaald is in afwijkende verantwoordingseisen (artikel 6, eerste lid, aanhef

en onder d, van de SpUk LAI). Gemeenten kunnen er voor kiezen dit te vertalen in een afwijkende regeling voor besteding van deze gelden of door een afzonderlijk subsidieplafond op te nemen voor doe-het-zelf maatregelen die niet aan de standardeisen voldoen uit het eerste lid.

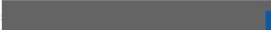
Artikel 5. Kosten die voor subsidie in aanmerking komen

Gemeenten hebben veel ruimte om te bepalen welke kosten in welke mate voor subsidie in aanmerking komen en de inhoud is afhankelijk van de aanpak van de gemeente. Met artikel 4 wordt voldaan aan de SpUk LAI. In het model is gekozen voor de optie met de minste complexiteit voor de aanvrager en de gemeente, door uit te gaan van facturen van bedrijven. Het niet subsidiëren van de door de doe-het-zelf gemaakte uren is geen harde eis vanuit de SpUk LAI. Er kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een fictief uurloon en een maximum aantal uren. De gemeente kan ook kiezen voor een kostenplafond door bijvoorbeeld een maximumbedrag per m2 op te nemen. Dit verhoogt wel de administratieve last van zowel de aanvrager als de gemeente.

Artikel 6. Hoogte van de subsidie

Dit artikel biedt gemeenten veel ruimte om te bepalen hoe hoog de subsidie maximaal is. Bovendien kunnen zij daarbij differentiatie aanbrengen in verschillende doelgroepen en maatregelen. De inhoud is afhankelijk van de aanpak van de gemeente.

Een aantal opties:

1. Er kan gewerkt worden met een bedrag per m2 die bijvoorbeeld gelijk is aan de ISDE of SVVE. Op deze manier wordt het gebruik van bijv. biobased materialen extra gesubsidieerd. Zie <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/woningeigenaren/isolatiemaatregelen>.
2. Er kan een combinatie gemaakt worden van een bedrag per maatregel en inkomenseisen (differentiatie op basis van inkomenseisen).
3. Er kan gewerkt worden met een vast bedrag per woning zolang de subsidiabele kosten toereikend zijn.
4. Er kan gekozen worden voor differentiatie via WOZ-waarden. Dus bijvoorbeeld tot WOZ bedrag of percentage X, van WOZ bedrag of percentage Y.

In het model is gekozen voor de optie met de minste complexiteit voor aanvrager en gemeente. Voor extra focus en financiële tegemoetkoming van de doelgroep is de hiervoor beschreven optie 2 een mooie invulling. Belangrijk hierbij is wel dat er in de gehele lokale aanpak oog is voor de doelgroep en zij ook, wanneer gewenst, ondersteuning kunnen krijgen bij bijvoorbeeld het aanvragen van deze subsidie, een ISDE-subsidie en eventueel een lening bij het Warmtefonds.

Houd bij het kiezen van een maximumbedrag per woning de eisen van de SpUk LAI in de gaten. Het gemiddelde bedrag per woning inclusief ondersteuning mag niet hoger zijn dan de ontvangen SpUk gedeeld door het aantal woningen waarvoor is ingeschreven, tenzij de gemeente bereid is er eigen middelen bij te leggen. Dit bedrag zal variëren tussen per woning, zie de toelichting in de SpUk LAI van 28 november 2023 ([Stcrt. 2023, 31936](#)). Afhankelijk van het gekozen maximum per huishouden is dit een mogelijk aandachtspunt voor de gemeente in de monitoring om te voorkomen dat het maximum gemiddelde bedrag niet wordt overschreden.

Artikel 7. Subsidieplafond

- Een subsidieplafond is facultatief en kan alleen in de subsidieregeling worden opgenomen op het moment dat de ASV die bevoegdheid aan het college heeft gedelegeerd (dit is het geval bij

variant 1 van artikel 5 van de Model-ASV). In andere gevallen zal de gemeenteraad het subsidieplafond moeten bepalen (dit is het geval bij variant 2 van artikel 5 van de Model-ASV).

- Het bedrag zal gelijk zijn aan SpUk LAI voor jouw gemeente als er door de gemeente geen aanvullende financiële middelen worden ingezet.
- Het tweede lid bevat een specifiek subsidieplafond voor maatregelen die niet voldoen aan artikel 4, eerste lid, maar wel aan artikel 4, tweede lid. De opgenomen 10% norm sluit aan bij de uitzonderingsbepaling van artikel 6, eerste lid, aanhef en onderdeel b, onder 2^e, van de SpUk LAI.

Artikel 8. Wijze van verdeling

Deze bepaling is noodzakelijk op het moment dat er een subsidieplafond wordt gehanteerd. De verplichting om in de subsidieregeling een verdelingsregeling op te nemen op het moment dat er een subsidieplafond wordt vastgesteld is ook vastgelegd in (beide varianten van) artikel 5, eerste lid, van de Model-ASV.

In de modeltoelichting wordt ook facultatief gewezen op de compleetheid van het aanvraagformulier. Deze passage is uiteraard alleen aan de orde op het moment dat er bij artikel 9, derde lid, gekozen is om de facultatieve bepaling waarin het gebruik van een aanvraagformulier wordt verplicht, over te nemen.

Artikel 9. Aanvraag

- De aanvraag kan worden ingediend vanaf de ingangsdatum van de regeling tot en met de einddatum van de regeling. Deze data moeten nog worden ingevuld. Bij de bepaling van de data is het van belang rekening te houden met het feit dat de aanvraag ook nog tijdig afgehandeld moet worden, zodat de gemeente de besteding kan verantwoorden in het kader van de SpUk LAI. Voor de SpUk LAI geldt 31 december 2027 als uiterste realisatiedatum. De gemeente heeft dan nog tot half 2028 voor haar verantwoording in SiSa.
- Uit artikel 7, derde lid, van de Model-ASV volgt dat aanvragen moeten worden ingediend voordat de aanvrager voornemens is te beginnen met de activiteiten waarvoor de subsidie wordt aangevraagd. Op grond van artikel 7, vierde lid, van de model ASV kan hiervan bij subsidieregeling worden afgeweken. Het model voorziet hierin door een afwijking in de tweede volzin van het eerste lid. De voorbeeldtermijn van 24 maanden is gelijk aan de termijn uit de ISDE en SVVE, maar kan aangepast worden. Deze moet gelijk zijn aan de termijn in artikel 11.
- Houd bij alle keuzes in het achterhoofd dat de administratieve last voor inwoners en gemeente zo minimaal mogelijk is. Gemeenten kunnen er in hun aanpak, mede gezien de doelgroep, voor kiezen om inwoners te ontzorgen in het verduurzamingsproces of het subsidie- of financieringsproces.
- Om te voldoen aan de benodigde informatie voor de SiSa SpUK en het monitoringsbestand LAI moet de aanvraag, het aanvraagformulier of het individuele subsidiedossier minimaal de volgende informatie bevatten:
  - a. adres, postcode en woonplaats van de aanvrager;
  - b. het energielabel van de woning, te vinden op <https://www.energielabel.nl/woningen/zoek-je-energielabel/>;
  - c. de twee bouwdelen die niet of slecht geïsoleerd zijn. Dit is enkel van toepassing als er geen definitief energielabel (www.ep-online.nl) aanwezig is;
  - d. de WOZ waarde van de woning per 1-1-2022, te vinden op <https://www.wozwaardeloket.nl/>;

- e. het jaar van uitvoering;
- f. een specificatie van de uit te voeren maatregelen met toelichting op de isolatiewaarde en aantal m2 en hoe deze uitgevoerd worden (doe-het-zelf of bouwbedrijf).

Het tweede lid bevat daarom een opsomming van deze gegevens. Daarbij is een bewijs van de WOZ-waarde niet opgenomen, omdat de gemeente daar reeds over beschikt en die informatie dus heel eenvoudig zelf kan controleren en aan het dossier kan toevoegen.

- Op grond van artikel 6, vierde lid, van de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831), moet de gemeente bij het verlenen van de-minimissteun zich er eerst van vergewissen dat met het verlenen van deze (nieuwe) steun aan de onderneming het in artikel 3, tweede lid, van de de-minimisverordening opgenomen plafond niet wordt overschreden.
- Het aanleveren van een foto of iets dergelijks is geen harde eis vanuit de SpUk LAI en is dus facultatief opgenomen. Het niet overnemen van deze eis houdt de administratieve last zo laag mogelijk. Echter, wanneer de doe-het-zelver de maatregel uitvoert wordt wel geadviseerd om een dergelijke eis op te nemen, omdat er in tegenstelling tot een bouwbedrijf minder zekerheid is dat de maatregel daadwerkelijk wordt uitgevoerd.
- Om het aanvraagproces te vereenvoudigen en soepeler te laten verlopen kan het gebruik maken van een aanvraagformulier verplicht worden gesteld. Het derde lid bevat hiertoe een facultatieve bepaling. In de bijlage is een overzicht opgenomen van de elementen die in de aanvraagformulier kunnen worden opgenomen.

Artikel 10. Subsidieverlening[en beslistermijn]

De subsidie wordt, als de maatregelen nog niet zijn uitgevoerd, voor bepaalde tijd verleend. Binnen die tijd moet de aanvrager de maatregelen uitvoeren. In het model wordt als voorbeeld een begunstigingstermijn van 12 maanden genoemd, maar een andere termijn is ook denkbaar. Het is in elk geval belangrijk om, in verband met de verantwoording van de SpUk LAI, de einddatum van de regeling in acht te nemen.

De maatregelen die vanuit de eerste tranche SpUk LAI worden betaald moeten uiterlijk 31 december 2026 zijn uitgevoerd en uitbetaald. In uitzonderlijke gevallen kan maximaal drie keer uitstel worden verleend voor maximaal één jaar (zie artikel 6, eerste lid, onderdeel c, onder 1e en tweede lid, onderdeel a, van de SpUk LAI). Voor maatregelen die vanuit de tweede tranche worden betaald geldt dat deze uiterlijk 31 december 2027 moeten zijn uitgevoerd en uitbetaald. In uitzonderlijke gevallen kan ook hierbij maximaal drie keer uitstel worden verleend voor maximaal één jaar (zie artikel 6, eerste lid, onderdeel c, onder 2e en tweede lid, onderdeel b, van de SpUk LAI). De einddatum van de subsidieregeling moet hier dus voor liggen om ook tijdig de betalingen te voldoen. In 2025 komt er nog een nieuwe tranche met nieuwe einddatum. Houd hier rekening mee bij het definitief bepalen van de einddatum van de subsidieregeling.

In artikel 8, tweede lid, van de Model-ASV is een beslistermijn opgenomen. Op grond van het derde lid van deze bepaling kan bij subsidieregeling van die termijn worden afgeweken. Het facultatieve tweede lid van het model voorziet hierin. Als hier gebruik van wordt gemaakt, dan dient die grondslag (artikel 8, derde lid) ook in de aanhef opgenomen te worden. Ook zal hierop een toelichting gegeven moeten worden.

Artikel 11. Weigering, lagere vaststelling of intrekking

In artikel 9 van de Model-ASV zijn al weigeringsgronden opgenomen. Die worden in het model dan ook niet herhaald, maar slechts aangevuld of nader geconcretiseerd. Het is van belang ook hier goed te kijken naar de eigen ASV.

De opgenomen gronden zullen aan moeten sluiten bij de in de regeling opgenomen voorwaarden. Dit betekent dat als het in de modelregeling als facultatief opgenomen subsidieplafond niet wordt overgenomen, overschrijding van het subsidieplafond ook in deze bepaling niet moet worden opgenomen. Ook dienen de termijnen consistent te worden ingevuld.

Als de aanvrager een GVvE is, dan vraagt dit extra aandacht in verband met de mogelijke verlening van verboden staatssteun. De belangrijkste aandachtspunten zijn:

1. Bij een GVvE, waar dus ook wooncoöperatie en/of commerciële verhuurders onderdeel zijn van de VvE, moet er rekening worden gehouden met staatssteun.
2. Voor meer informatie over bovenstaande twee punten zie de veelgestelde vraag [*'Mag ik woningen met een beter energielabel, of die beter geïsoleerd zijn dan bedoeld in de regeling, ook aanpakken met het budget?'*](#)
3. De [*Verklaring Staatssteunkaders SVVE*](#) biedt een oplossing voor mogelijke staatssteun.
4. De aanvrager en ontvanger van de subsidie is de GVvE, omdat de te treffen energiebesparende isolatiemaatregelen vrijwel altijd in het [*gemeenschappelijk deel*](#) plaatsvinden. Mogelijke uitzondering zijn ramen en deuren.

Het tweede lid voorziet daarom in het weigeren, lager of op nihil vaststellen, of intrekken van de subsidie als niet voldaan is aan de de-minimisverordening (Verordening (EU) nr. 2023/2831)

Artikel 12. Subsidievaststelling en beslistermijn

In het model is gekozen voor de route subsidieverlening en ambtshalve vaststelling bij een subsidieaanvraag vóór uitvoering van de maatregel. Door de keuze voor een ambtshalve vaststelling hoeft de inwoner niet apart een verzoek tot subsidievaststelling in te dienen. Wel is een melding nodig, zodat de gemeente weet dat zij de realisatie kan komen controleren. Bij een subsidieaanvraag nadat de maatregel is uitgevoerd is gekozen voor de route van directe subsidievaststelling. De twee routes zorgen voor de laagste administratieve last voor zowel inwoner als gemeente, maar wel met een acceptabel financieel risico voor de gemeente. Juridisch gezien is er namelijk een belangrijk verschil tussen subsidieverlening en subsidievaststelling. Een subsidieverlening biedt de gemeente de mogelijkheid om aanvullende voorwaarden te stellen in de verleningsbeschikking. Dit is wenselijk als inwoners een aanvraag doen vóórdat de maatregel wordt uitgevoerd. Directe subsidievaststelling vóórdat de maatregel is uitgevoerd is ook mogelijk, maar verplicht de gemeente ook tot uitbetaling. Het wordt daarom uit financieel oogpunt niet geadviseerd, om te werken met directe subsidievaststelling bij een subsidieaanvraag vóórdat de maatregelen zijn uitgevoerd. **Let op:** in de ASV van jouw gemeente is vaak een maximumbedrag opgenomen tot waar er direct vastgesteld kan worden vóórdat de te subsidiëren activiteiten zijn uitgevoerd. Advies is om hoofdstuk 5 van de [*Handreiking basisbeginselen subsidierecht*](#) van de VNG door te nemen. Het model voorziet in een expliciete afwijking van de Model-ASV.

Artikel 13. Uitbetaling

Door de mogelijkheid van directe betaling aan het bouwbedrijf op verzoek van de aanvrager hoeft de aanvrager het bedrag niet voor te schieten. De aanvrager kan de verleningsbeschikking dan aan het bouwbedrijf overhandigen als bewijs dat de subsidie aan het bouwbedrijf wordt uitgekeerd na uitvoering. Gezien de doelgroep van deze regeling is dit wenselijk. Echter, wanneer het bouwbedrijf een aanbetsaling vraagt, zal er door aanvrager alsnog een deel voorgeschoten moeten worden. De

gemeente kan ervoor kiezen om te werken met voorschotten vóór uitvoering van de maatregel(en). Advies is om dit bij uitzondering toe te passen en alleen op verzoek. Dit kan gerealiseerd worden door bij een subsidieaanvraag vóór uitvoering van de maatregel ervoor te kiezen om in de verleningsbeschikking op verzoek een voorschot tot 100% op te nemen. Het tweede lid bevat hiervoor een facultatieve bepaling. Aandachtspunt is dat de ASV van jouw gemeente deze mogelijkheid biedt. Terugvordering kan gerealiseerd worden wanneer er niet wordt voldaan aan de eisen uit de verleningsbeschikking. Houd hierbij in het achterhoofd dat terugvorderen in theorie een groot verschil kan geven ten opzichte van de praktijk.

Mogelijke onderdelen aanvraagformulier:

- a. naam, adres, postcode en woonplaats van de aanvrager;
- b. het eigendomsbewijs (akte van levering) van de woning als de aanvrager nog niet woont op het adres waar subsidie voor wordt aangevraagd;
- c. het emailadres en eventueel telefoonnummer van de aanvrager;
- d. het energielabel van de woning te vinden op <https://www.energielabel.nl/woningen/zoek-je-energielabel/>;
- e. de WOZ waarde van de woning per 1-1-2022 te vinden op <https://www.wozwaardeloket.nl/>.
- f. zie <https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/svve/aanvraagproces> voor aanvullingen wanneer een GVVe de aanvrager is.
- g. een beschrijving van de twee bouwdelen die niet of slecht geïsoleerd zijn. Dit is enkel van toepassing als er geen energielabel aanwezig is;
- h. de datum van de subsidieaanvraag;
- i. het jaar van uitvoering;
- j. bij een subsidieaanvraag vóór uitvoering van de maatregel:
  - 1. Een offerte of opdrachtbevestiging van het bouwbedrijf voor de maatregelen waar subsidie voor wordt gevraagd met hieraan toegevoegd (wanneer onvoldoende gespecificeerd op de offerte of opdrachtbevestiging) een toelichting op de isolatiewaarde en aantal m2 en wanneer van toepassing de kenmerken van de energiezuinige ventilatiemaatregel.
  - 2. Bij een doe-het-zelf een uitleg van de totale kosten inclusief een toelichting op de isolatiewaarde en aantal m2 en wanneer van toepassing de kenmerken van de energiezuinige ventilatiemaatregel.
- k. bij een subsidieaanvraag na uitvoering van de maatregel:
  - 1. Een factuur van het bouwbedrijf voor de maatregelen waar subsidie voor wordt gevraagd met hieraan toegevoegd (wanneer onvoldoende gespecificeerd op de offerte) een toelichting op de isolatiewaarde en aantal m2 en wanneer van toepassing de kenmerken van de energiezuinige ventilatiemaatregel.
  - 2. Bij een doe-het-zelf een factuur of kassabon voor de maatregelen waar subsidie voor wordt aangevraagd met hieraan toegevoegd (indien onvoldoende gespecificeerd op de factuur of kassabon) een toelichting op de isolatiewaarde en aantal m2 en wanneer van toepassing de kenmerken van de energiezuinige ventilatiemaatregel. Aangevuld met foto's dat de maatregelen daadwerkelijk in de woning zijn uitgevoerd.
- l. de betalingsgegevens van aanvrager of de betalingsgegevens van het bouwbedrijf wanneer er voor directe uitbetaling aan het bouwbedrijf wordt gekozen;
- m. het certificaat Training Natuurvrij Maken (Isolatiebedrijf - Natuurvriendelijk isoleren) wanneer de energiebesparende isolatiemaatregel door een bouwbedrijf worden uitgevoerd en de maatregelen onder de regelgeving inzake natuurbescherming vallen;
- n. een handtekening, waarmee men zich tevens bekend en akkoord verklaart met de subsidievoorwaarden.